STRIPSCHRIFT

MARTIN LODEWIJK
JEAN DULIEU

NUMMER 429 * €7,00

HENK KUIJPERS

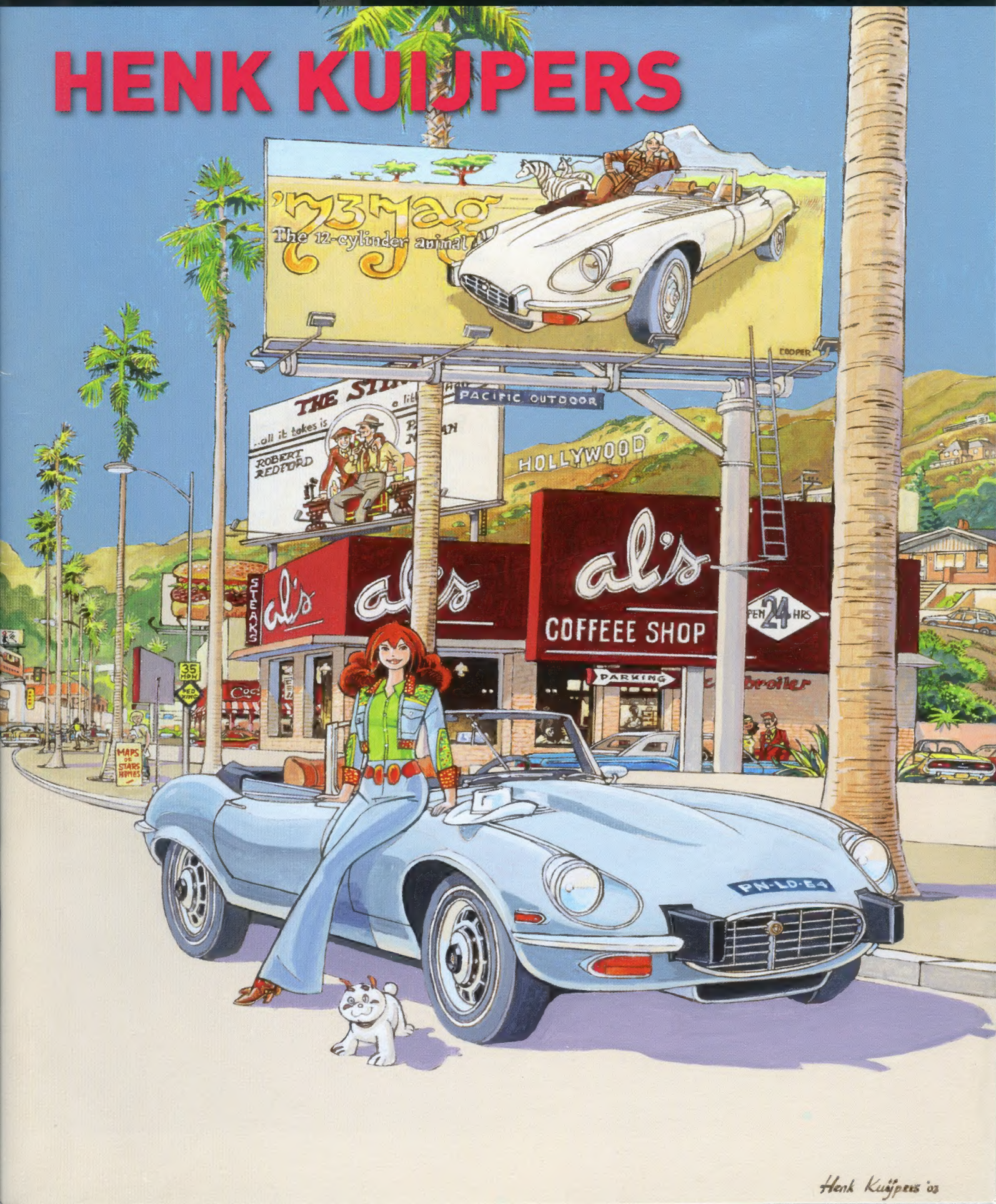

→ REDACTIO

Met een slotmanifestatie op zondag 27 januari in het Haagse Letterkundig Museum is een officieel einde gemaakt aan het Toonderjaar 2012. Maar niet getreurd... voor de stripliefhebber staat het volgende jubileum alweer voor de deur. Op 15 februari is het honderd jaar geleden dat Willy Vandersteen, de geestelijk vader van *Suske en Wiske*, werd geboren. Uitgeverij Standaard en Studio Vandersteen zullen dit jaar dan ook talloze festiviteiten organiseren en De Stripdagen in maart staan eveneens in het teken van dit jubileum.

Het aflopen van het Toonderjubileumjaar betekent overigens niet dat het nu ineens heel rustig wordt rond zijn universum. Zo is er op 14 en 15 februari in de Melkweg in Amsterdam aandacht voor de animatiefilms van Joop Geesink en Marten Toonder en verschijnt in het magazine *VertrekNL* vanaf maart *Heer Bommel en de Pas-Kaart*, een nieuw verhaal, getekend door Dick Matena.

Verder komt er een standbeeld van Tom Poes, gemaakt door de kunstenaars Tamyra en Saskia Meesters, op het Noordereiland in Rotterdam. En dit jaar moet dan eindelijk de Toonder-special van *Stripschrift* uitkomen, één van onze goede voornemens voor 2013. Waar wij ons nog zorgen over maken is of er dit jaar een Marten Toonderprijs wordt uitgereikt. De prijs zat eerst bij het Fonds BKVB, kwam daarna bij het Mondriaan Fonds terecht en zou logischerwijs mee zijn gegaan naar het Stimuleringsfonds voor Architectuur, waarnaar alle stripsubsidies zijn overgeheveld. Dit fonds heet inmiddels Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, maar navraag leert dat er geen concrete plannen voor de Marten Toonderprijs zijn. Ook bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen weten ze van niets. 'Ik zoek het voor jullie uit', aldus een zegsvrouw. Maar op het antwoord wachten we nog steeds. Het zal toch niet gebeuren dat deze prijs, vernoemd naar de grootste stripmaker van Nederland, in het jaar na zijn groots gevierde jubileum weer wordt geschrapt. Al zou dat wel typerend zijn voor hoe de Nederlandse overheid met zijn cultuuriconen om gaat.

FOTO RIK SANDERS

Reünie medewerkers Toonder Studio's

Eén van de onderdelen op de slotmanifestatie in het Letterkundig Museum was een bijzondere besloten bijeenkomst, een door Het Stripschap georganiseerde reünie van de Toonder Studio's. Oud-medewerkers en hun familie, en familieleden van inmiddels overleden medewerkers waren uitgenodigd.

Mededirecteur Wil Raymakers van de Toonder Compagnie dankte de aanwezigen en riep oud-medewerkers op hun herinneringen aan de studiotijd vast te leggen.

De groepsfoto ontbrak gelukkig niet. Extra bijzonder was de komst van animatiegrootheid Børge Ring (1921), zittend rechts onderaan op de eerste rij. RS

→ OMSLAG

Op het omslag staat een schilderij dat Henk Kuijpers in 2003 in twee weken tijd heeft gemaakt. Kuijpers meldt hierover: 'De opdrachtgever bezat een oude Amerikaanse auto, een Jaguar E-type, een late 12-cilinder uit 1973 die gecentreerd staat afgebeeld. Daarom heb ik Franka gesitueerd in een Amerikaans 1973-decor met billboard, Amerikaanse coffeeshop en een verwijzing naar de film *The Sting* met Robert Redford en Paul Newman uit dat jaar. Ook Franka is volledig vintage jaren 1970 gekleed. De afbeelding was tot nu toe slechts bij twee mensen bekend: bij mij en de opdrachtgever.'

INHOUD

2 **ACTUA**

8 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

10 **HENK KUIJPERS**
Teus de Kruijf

20 **MARTIN LODEWIJK**
Teus de Kruijf

26 **DULIEU DOSSIER**
Annette Wouters

29 **LIEVE LEZERS**
Peter Breedveld

30 **MARQ DENKT**
Marq van Broekhoven

33 **DE BOVENTOON**

41 **HEINZ SERVICE SPREAD**

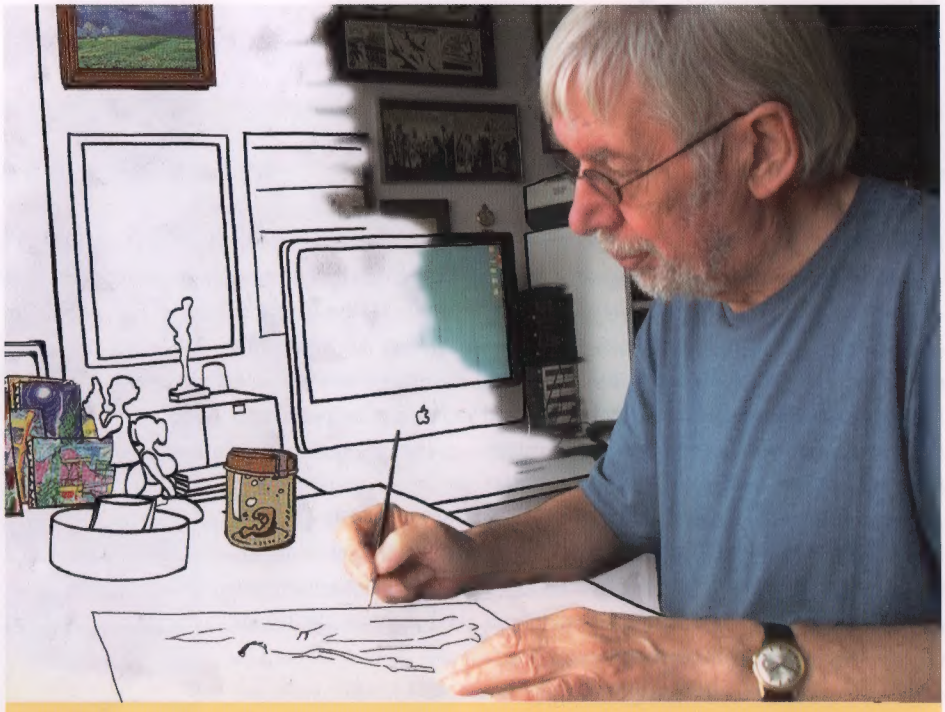

Steun gezocht voor docu over Martin Lodewijk

Regisseur en documentairemaker Koert Davidse wil een documentaire over stripmaker Martin Lodewijk maken. Davidse is als vijftiger opgegroeid met de strips van Lodewijk en vooral *Agent 327* in *Pep*. 'Eigenlijk ging ik er vanuit dat er al een documentaire over hem gemaakt zou zijn', aldus Davidse, 'Toen ik me daarna verdiepte in zijn loopbaan, viel het me op dat Lodewijk al zo lang zulk goed en consistent werk aflevert. Hoewel misschien minder productief, blijven zijn creaties, ook niet-strips, mij aanspreken. Ik krijg bij mijn project de steun van RTV Rijnmond (Lodewijk woont in Rotterdam. TdK) en de NTR die beide de documentaire willen uitzenden.'

De benodigde financiering komt van het Mediafonds en via Cinecrowd voor de laatste paar centen. Dat is een crowdfunding-stichting die filmmakers helpt via haar website particulieren te vinden die kleine investeringsbedragen willen steken in een film- of documentaireproject.

De titel van de vijftig minuten durende film luidt *Dossier Martin Lodewijk*. Op *www.cinecrowd.nl/dossier-martin-lodewijk* is de documentaire financieel te steunen. 'Het hart van de film gaat over Lodewijk die aan een nieuw stripalbum werkt en de strijd aangaat met deadlines. Ook is er natuurlijk aandacht voor zijn persoonlijk leven en zijn andere werk', aldus Davidse.

Lodewijk zelf reageert enthousiast: 'Het lijkt me hartstikke leuk, al weet ik eigenlijk nog weinig over de opzet en het script'. TdK

Meer info: *koert@seriousfilm.nl*

Weet je dat er al **27** Stripparels zijn?

→ SUVAAL

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Mézières organiseert eerbetoon aan Pat Mallet

Jean-Claude Mézières is de initiatiefnemer van een verkooptentoonstelling in Parijs van het werk van Pat Mallet (1941), die vorig jaar op 30 september op 71-jarige leeftijd overleed. Mallet is vooral bekend van 'de groene mannetjes' *(Het is groen en het...)*, de Marsmannetjes die op Aarde ondeugende avonturen beleven. De strip dankte in Nederland zijn bekendheid vooral aan de publicatie in mannenblad *Panorama* in de jaren 1980.

Mézières was een goede vriend van Mallet, die op zijn negende jaar na meningitis doof geworden was. Hij ontmoette hem in 1954 op de kunstopleiding 'Ecole des Arts Appliqués à l'Industrie et au Commerce' in Parijs. Beiden waren toen nog tieners. Samen met medestudiegenoot Jean Giraud trokken ze een tijdje met z'n drieën op. Ze waren alle drie grote stripfans, en minder geïnteresseerd in kunst en reclamewerk, wat de docenten niet echt konden waarderen. Ze maakten samen tekeningen en korte strips voor kinderbladen en togen naar België voor ontmoetingen met André Franquin (Mézières en Mallet) en later Jijé (met z'n drieën). Zijn vrienden, die namens hem de onderhandelingen voerden, hielpen Mallet aan werk bij *Spirou* en *Pilote*, waar hij humoristische strips over robots en ruimtewezens maakte. Zijn grote doorbraak was met *Les petis hommes vertes* in het mannenblad *Lui*. Voor dit magazine maakte hij ook illustraties, zoals de hierbij afgebeelde tekening uit 1970. De groene mannetjes kregen ook succes in Nederland en Duitsland. Mallet maakte daarnaast veel tekeningen voor een dovenschool in Parijs. Ook publiceerde hij humoristische tekeningen in allerlei uitgaven, waaronder *Paris-Match* en *Stern*.

De expositie, ook bedoeld als hommage aan een tekenaar die door zijn handicap niet zo voor het voetlicht kwam, vindt plaats van 14 tot 26 februari in de galerie 9e Art (4 rue Crétet) van Bernard Mahé. Wie geïnteresseerd is kan op de website *galerie9art.com* een kavellijst bekijken. RS

Meer info: *contact@galerie9art.com*

PAT MALLET EN JEAN-CLAUDE MÉZIÈRES, 1954

ADVERTENTIE

Jean Dulieu
PAULUS
en de drie rovers
GOUDEN KLASSIEKERS
WORDEN ROOFGOED
Gouden Klassiekers – deel 7+8
We breiden de reeks Gouden Klassiekers uit met een tweeluik over de roversbende die het grote bos onveilig maakt. In maart verschijnt Paulus en de drie rovers en in het najaar Paulus en schipper Makreel.
De prijs is als vanouds € 14,90 per boek.
www.demeulder.nl
Jean Dulieu
PAULUS
en schipper Makreel

De veelzijdigheid van Ben van Voorn

Berend Neander, *Tom Tippel*, *Donky Schot* en *Piet Mosk* zullen de gemiddelde stripliefhebber niet veel zeggen. Het zijn stripfiguren bedacht en getekend door Ben van Voorn (Eelderwolde, 1927-Yde, 2004). Over deze Drentse tekenaar is bij uitgeverij Philippe Boucher een fraai eerbetoon uitgebracht *(Ben van Voorn – Notities van een veelzijdig kunstenaar*, ISBN 978-90-70462-00-0, 144 pagina's, kleur, hk, €29,50). Het boek is een initiatief van de Stichting Ben van Voorn die een vijftal schrijvers de opdracht gaf het leven en werk van Van Voorn vanuit verschillende invalshoeken op te tekenen.

Het bijvoeglijk naamwoord 'veelzijdig' is meer dan terecht voor deze kunstenaar. Van Voorn heeft behalve strips bij voorbeeld schilderijen en lithografieën gemaakt, keramiek bewerkt, meegewerkt aan animatiefilms en een uitvoerig geïllustreerd verslag van zijn reis door Afrika opgesteld. Samen met levensvriend Jan Schroot blijkt hij dertig jaar lang een getekend dagboek te hebben bijgehouden.

Over zijn strip- en animatiecarrière is vermeldenswaardig dat hij in 1947 bij de Toonder Studio's kwam werken. Naast zijn eigen stripfiguren leverde hij bijdragen aan de *Bommel*-krantenstrip maar ook aan *Panda*. Zijn strip *Tom Tippel* verscheen in een stripbijlage van de *Libelle*: *Tombola*.

Omdat in opdracht werken hem geregeld benauwde, besloot hij in 1969 een punt te zetten achter zijn baan in vaste dienst. In 1981 wist Toonder hem nog te strikken voor het tekenen van sfeervolle achtergronden voor de *Bommel*-film *Als je begrijpt wat ik bedoel*. Dat maakte zoveel indruk dat hij daarna gevraagd werd hetzelfde te doen voor de animatiefilm *Asterix en de verrassing van Ceasar*, op verzoek van de Franse productiemaatschappij. TdK

DE REIS VAN
TOM TIPPEL
„JIJ ZULT NOOIT EEN GOEDE VARKENSHOEDER WORDEN," SPRAK DE OUDE VADER. TIPPEL VERDRIETIG, DAARVOOR BEN JE TE DOM. HIER HEB JE EEN KRENTENMIK EN DAN GA JE MAAR DE WERELD IN

→ FLITSEN

➲ Bij het decembernummer van *HP De Tijd* zat als bijlage het korte verhaal *De jongen met het mes* van Remco Campert, verstript door Dick Matena. ➲ In de reeks *Dossier Michel Vaillant* verscheen een dertiende deel dat dit keer eens niet gewijd is aan een racepersonage maar aan een befaamd circuit: *Spa Francorchamps*. Voor de stripliefhebbers geen nieuws onder de zon; louter oude herplaatste stripplaten. ➲ Het nieuwste *Philémon*-album *De drenkeling van de A* is met verschillende omslagen uitgebracht. Voorintekenaars konden kiezen uit het traditionele gele omslag of het, ook in Frankrijk gebruikte, blauwe omslag. De boeken verschijnen bij uitgeverij Hum! ➲ Animatieheld Bart Simpson verscheen in Amsterdam om een donutrace te leiden. Het bleek een actie om de dvd-box van het 15e seizoen van *The Simpsons* te promoten. ➲ De leden van de Marten Toonder Verzamelaars Club ontvingen bij het clubblad van december een speciale uitgave van het boek *Toonder in Leiden*. ➲ In week 48 zette *Tros Kompas* met het verhaal *De coole Kastaar* een streep onder de voorpublicatie van *Suske en Wiske*. Sinds week 49 worden er speciale afleveringen van *Donald Duck* geplaatst met een knipoog naar de televisiewereld. Denk aan het favoriete tv-programma van Willie Wortel *Moer zoekt bout* of de talentenjacht *Ei-dolls*. ➲ *Noord-Hollands Dagblad* organiseerde in december een veiling waarvan de opbrengst bestemd was voor het reumafonds. Onder de kavels ondermeer een concertbezoek aan Frans Bauer (€260), het T-shirt van AZ-speler Adam Maher (€1012) en een speciale tekening van *Storm* getekend door Jorg de Vos; de laatste bracht €325 op. De totale opbrengst bedroeg bijna €2200. ➲ De gebundelde *Roodbaard*-uitgave waar al maanden door de stripliefhebbers naar wordt uitgekeken heeft opnieuw met vertraging te maken. Mat Schifferstein van uitgeverij Sherpa maakte bekend dat voorlopig op mei 2013 moet worden gerekend. ➲ Op de website van de Stripspeciaalzaak wordt teruggekeken en geanalyseerd over het stripjaar 2012. De teller stond in 2012 stil bij 1221 uitgaven en dat is inclusief herdrukken en harde- en slappe-kaftversies. Helemaal zuiver is het niet omdat strips die niet in Vlaanderen worden gedistribueerd ook niet op de lijst terecht komen. In 2011 werden er nog 1350 en in 2010 1265 strips geteld. ➲ De vierdelige stripreeks *Moeder oorlog* die bij uitgeverij Daedalus verschijnt, wordt verfilmd. De Franse regisseur Olivier Marchal wil in dit Eerste-Wereldoorlogdrama Jean-Hugues Anglade en Eva Green in de hoofdrollen. ➲ Begin 2014 verschijnt een film over *Caroline Baldwin*. De opnames zijn al gestart. Het scenario is nieuw en wordt pas na de film als strip uitgegeven. De in Los Angeles woonachtige Belgische actrice Carole Weyers speelt Caroline Baldwin. ➲ Kana gaat de vertaling van *Ikigami* weer oppakken. Tot nu toe zijn er zes delen verschenen. Of dit ook goed nieuws is voor andere Manga-reeksen blijft onduidelijk. Eén zwaluw maakt nog geen zomer. ➲ Na *Barelli* en *Meester Mus* gaat uitgever BD Must nog een andere Bob de Moor-stripcreatie heruitgeven: *Cori de scheepsjongen*. Andere reeksen waaraan BD Must werkt zijn *Jari* (Raymond Reding) en *De witte ruiter* (Liliane en Fred Funcken). ➲ Niet Dirk Stallaert, de aanvankelijke keuze, maar Steven Dupré volgt Jan Bosschaert op als tekenaar van *De geverniste vernepelingskes*. Dupré kan wel wat nieuwe opdrachten gebruiken nu *Kaamelott* en *Midgard* op een laag pitje staan. ➲ Dark Dragon Books geeft net als in 2010 een artbook cadeau als je voor meer dan €50 aan strips van deze uitgever koopt. Het omslag van het boek is van Crisse. ➲ Na de knuffels in 2012 start Fruit Masters dit jaar een nieuwe spaaractie met *Suske en Wiske*-parafernalia. Dit keer zijn er vier setjes bordjes met bestek te sparen. Veel appels en peren eten dus. ➲ Uitgeverij Big Balloon heeft na een paar tijdschriftuitgaven nu een stripalbum met grappen van mr. Bean samengesteld. ➲ Een *Batman*-fan uit Arizona heeft op een veiling de originele Batmobiel uit de legendarische tv-serie gekocht voor 4,2 miljoen dollar. De wagen is gebaseerd op de Lincoln Futura, een 'concept car' uit 1955 van Ford. Ontwerper is George Barris, die wel vaker auto's voor tv-shows leverde en er snufjes inbouwde als de Batphone en de Batcomputer en parachutes. De nieuwe bezitter Rick Champagne, eigenaar van een logistiek bedrijf in Phoenix, kan nu ook de held uithangen, net als Adam – Batman – West en Burt – Robin – Ward in de serie die liep van 1966 tot 1968.

De schoenen van Van Bommel als strip

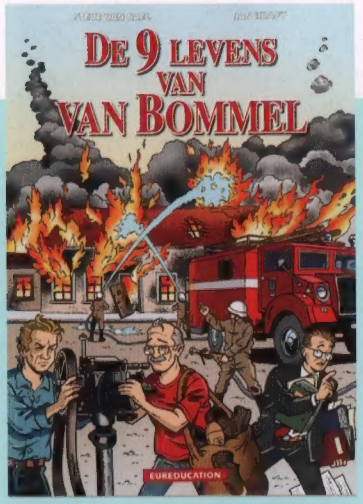

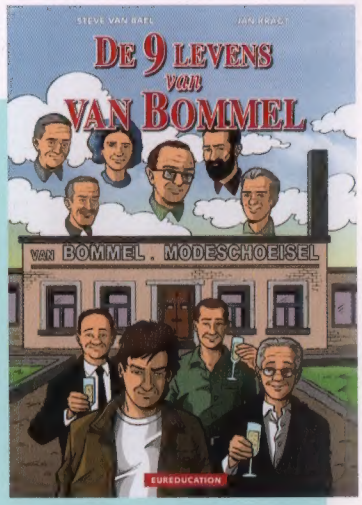

Bij Stichting Eureducation verscheen kortgeleden de strip *De 9 levens van Van Bommel* (ISBN 978-94-91447-04-4 / 978-94-91447-07-5, kleur, 48 pagina's, sk + hk, €6,95 / €14,95) over de geschiedenis van de familie Van Bommel en haar schoenenimperium.
Scenarioschrijver Jan Kragt liep al langer met het plan rond om de Nederlandse ondernemersgeest te willen behandelen. Na het lezen van een interview met Floris van Bommel, één van de huidige directeuren, vond hij de schoenenfabriek een geschikte kandidaat. 'Floris van Bommel reageerde enthousiast op mijn idee,' aldus Kragt, 'de familie heeft ons alle medewerking verleend.'
Het verhaal gaat terug naar de 18e eeuw als de eerste Van Bommel al een succesvolle meester-schoenmaker in Breda is. In negen generaties worden alle ups en downs in het roerige leven van de familie behandeld. Eén ingrijpende gebeurtenis, die ook op het omslag staat afgebeeld, betreft bij voorbeeld de brand die de hele fabriek in 1951 in as veranderde.
Opvallend is dat dit keer Steve van Bael en niet Marc Verhaegen, vermeend huistekenaar van Eureducation, het tekenwerk van deze educatieve strip voor jongeren in Europa verzorgde. Over de wisseling van de wacht is Kragt kort: 'Marc Verhaegen was druk met zijn eigen stichting en Steve van Bael was vrij en wilde graag'.
Het album is in drie talen verkrijgbaar (ook Duits en Engels) in een slappe en harde kaftuitvoering. Ook is er een lespakket voor docenten ontwikkeld. De tweede omslagtekening is van een eerste proefoplage uit januari 2012, maar was niet aansprekend genoeg. TdK
Meer info: *www.eureducation.nl*

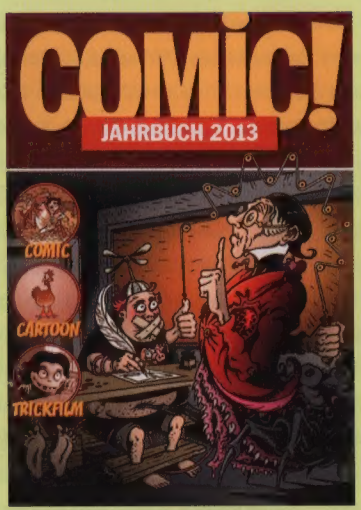

Comic! Jahrbuch ist wieder da

Een goede Duitse gewoonte is het jaarlijks uitbrengen van het *Comic! Jahrbuch*. In editie 2013 (ISBN 978-3-88834-943-8, 240 pagina's, grotendeels zwart/wit, sk, €15,25) wordt teruggekeken naar recente ontwikkelingen in – vooral – de Duitse stripwereld.
Met bij voorbeeld artikelen over stripopleidingen in Duitsland, de status van manga, de overleden Jean Giraud alias Moebius, het grote stripfestival in Erlangen en nieuwe stripbladen als het stripinformatieblad *Alfonz* en het stripmagazine *Ausgezeichnet*.
Interviews zijn er met tekenaar en scenarist Holger Bommer, strip- en reclametekenaar Jan Suski en een reeks aan winnaars van de Icom Independent Comic-Preis.
Stripschrift-redacteur Rik Sanders probeert traditiegetrouw de 'Szene Niederlande' in enkele pagina's te vangen. TdK

Van de uitgever

Door stijging van de portokosten zullen vanaf *Stripschrift 430* de tarieven voor abonnees iets moeten worden verhoogd.
De abonnementstarieven voor 2013 zijn als volgt vastgesteld:

Nederland	€50,00
België	€53,00
Overige landen	€67,00

Abonnees die ons machtigen of reeds gemachtigd hebben om het abonnementsgeld jaarlijks automatisch te innen krijgen €1,00 korting!
Leden van Het Stripschap blijven uiteraard ook recht houden op hun korting van €1,25 per jaar.
De uitgever

→ FLITSEN

De ware verzamelaar heeft natuurlijk *Swarte Comics 1* en *2* aangeschaft: luxe boekjes in harmonica-vorm (leporello), die Oog & Blik/Bezige Bij uitbracht ter gelegenheid van de uitreiking van de door Joost Swarte gewonnen Marten Toonder-prijs in 2012. €14,90 voor acht korte strips en zes illustraties is wel een heftige prijs, hoe mooi en luxe de uitgave dan ook is. Eind vorig jaar verscheen een derde deel in de collectie *Snoopy – Peanuts compleet* van uitgeverij Silvester. We zijn inmiddels aanbeland bij 1956. En eindelijk... eindelijk ook een super-heruitgave van het eerste lange verhaal van Agent 327: *Dossier Stemkwadrater*. Nieuwe scans, nieuwe inkleuring, nieuwe belettering, nieuwe... nieuwe... eh... alles! En voor €8,95 prijkt het in je boekenkast.
Voor de fijnproevers is dit derde deel in de serie – de korte verhalen worden deel 1 en 2 – ook beschikbaar als hardcover. Tijdens De Stripdagen verschijnt tevens een beurseditie met luxe prent.

Een nieuw verhaal van koningskoppel
Arleston & Floch

Ythaq 10
Terugkeer naar Nehorf

Softcover €8,95
Hardcover € 16,95

Vanaf half februari in de winkel, reserveer nu.

Volg **Luitingh-Sijthoff** op Facebook **www.facebook.com/dromendemonen** en Twitter **@dromendemonen**

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de Tom Poes-verhalen uit de weekbladen Donald Duck en Revue, in luxe banden.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 25 delen verschenen. Prijs per deel € 60.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman in 24 luxe banden.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 55/ € 59.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 17 delen verschenen. Prijs per deel € 55.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

→ STARS & STRIPS

Lemire nieuwe schrijver *Green Arrow*.

→ WISSELSPELERS

Het rommelt bij DC Comics. Anderhalf jaar geleden werden alle superheldentitels herstart en hoewel dat aandacht opleverde, zorgde het achter de schermen ook voor gemor. Veel makers moesten rekening houden met de wensen van het redactionele team dat niet alleen de continuïteit bewaakte, maar ook inspeelde op verkoopcijfers.

Niet iedereen kon leven met zoveel bemoeienis. Binnen zes maanden kwamen berichten naar buiten over de eerste schrijvers die het voor gezien hielden. Soms deden ze dat uit eigen beweging, maar soms ging het niet vrijwillig. En eigenlijk is dat sindsdien niet meer opgehouden.

Eén van de recente slachtoffers is Gail Simone, sinds de herstart de vaste schrijfster van *Batgirl*. Het gerucht ging al langer, maar begin december liet Simone weten dat daar niets van waar was. Een week later kwam ze erop terug: haar redacteur had laten weten dat *Batgirl 16* haar laatste deel wordt. Haar plek wordt in elk geval voorlopig overgenomen door Ray Fawkes, bekend van *One Soul* voor Oni Press.

Een andere serie die een wisseling van de wacht kent, is *Green*

■ **ALIENS** De monsters uit de gelijknamige films zijn terug bij Dark Horse Comics. Begin april verschijnt *Aliens: Inhuman Conditions*, geschreven door John Layman (bekend van *Chew*) en getekend door Sam Keith (bekend van *Arkham Asylum: Madness*).
Het verhaal verscheen eerder als losse hoofdstukken in *Dark Horse Presents*.

■ **GERECHTIGHEID** Bij DC Comics is het vanaf februari tijd voor

Rucka neemt afscheid van *Punisher*.

Aliens terug bij Dark Horse.

Simone vertrekt als schrijfster *Batgirl*.

Arrow. Niet voor het eerst, want een paar maanden na de herstart trok de schrijver J.T. Krul *(Captain Atom)* de deur achter zich dicht. Nu moet ook zijn uiteindelijke vervanger Ann Nocenti (in de jaren 1990 bekend door haar werk voor *Daredevil)* plaatsmaken voor vers bloed. Met ingang van februari zijn de avonturen van de boogschietende superheld in handen van nieuwe schrijver Jeff Lemire *(Sweet Tooth)*, die gezelschap krijgt van de nieuwe vaste tekenaar Andrea Sorrentino *(I, Vampire)*.

Intussen is ook bekendgemaakt dat Scott Snyder *(Batman)* later dit jaar een punt zet achter zijn werk voor *Swamp Thing*. Niet vanwege ruzie, maar gewoon omdat Snyder het te druk krijgt met enkele andere projecten, waaronder de nieuwe reeks *Man of Steel* met Jim Lee als tekenaar. Het is nog niet bekend wie Snyders opvolger wordt.

→ VERSGEMAAKT

Aan nieuw, vers materiaal de komende maanden geen gebrek. Zo debuteerde begin februari de vierdelige miniserie *Snapshot* bij Image Comics. De reeks wordt gemaakt door Andy Diggle en Jock, de schrijver en tekenaar die eerder al samen verantwoordelijk waren voor *The Losers* bij DC Comics. Zij vertellen het verhaal over een jonge nerd die op een dag een mobiele telefoon vindt waarop foto's staan van moordslachtoffers. Vanaf dat moment verandert zijn leven in een wilde achtervolging. Losse nummers tellen tweeëndertig pagina's en kosten $2.99 per stuk.

Bij Marvel Comics komt in februari een einde aan de periode Greg Rucka. Het laatste nummer van de vijfdelige miniserie *Punisher: War Zone*, met tekeningen van Marco Checchetto, zal voorlopig het laatste zijn wat Rucka voor de uitgeverij doet. Sterker, Rucka is klaar met het als freelancer werken voor de grote uitgeverijen. Na zeven jaar bij DC Comics voelde hij zich bedrogen en uitgebuit en ook bij Marvel werd hij tegengewerkt toen de Punisher zonder zijn medeweten ineens lid moest worden van een nieuw team superhelden. Rucka wil zich nu weer gaan toeleggen op zijn eigen creaties. Zo bedacht hij eerder al onder andere *Queen & Country* en *Stumptown*.

Garth Ennis (bekend van *Preacher* en *The Boys)* is ook zo'n schrijver die zich meer en meer heeft toegelegd op zijn eigen creaties. In de eerste week van februari zag zijn nieuwe reeks bij Dynamite Entertainment het daglicht: *Red Team*. De hoofdrollen in de serie zijn weggelegd voor vier leden van een eliteteam bij de politie van New York, die na allerlei frustraties besluiten dat het beter is als ze een beruchte verdachte niet arresteren maar vermoorden. Het tekenwerk is in handen van de relatief onbekende Craig Cermak en de losse nummers kosten $3.99.

olav.beemer@stripschrift.nl

een dubbele dosis gerechtigheid, want dan wordt *Justice League of America* gelanceerd. De nieuwe serie, door Geoff Johns *(Green Lantern)* en David Finch, vormt de tegenhanger van *Justice League*, een serie die voor de herstart ook *Justice League of America* heette.

■ **SOLDAATJES** IDW Publishing geeft al jaren meerdere series uit over *Star Trek* en *Transformers*, dus het was een kwestie van tijd voor ook het hoekje *G.I. Joe* weer werd uitgebreid. In februari klinkt het startschot voor de serie die kortweg *G.I. Joe* heet en wordt gemaakt door Fred van Lente en Steve Kurth.

■ **EXTRAATJE** Oni Press trakteert fans van westernserie *The Sixth Gun* op een extra miniserie. Het door Cullen Bunn en Brian Hurtt geschreven en door Brian Churilla getekende *The Sixth Gun: Sons of the Gun* gaat in op de vier mysterieuze ruiters uit de eerste verhaallijn van de reguliere reeks.

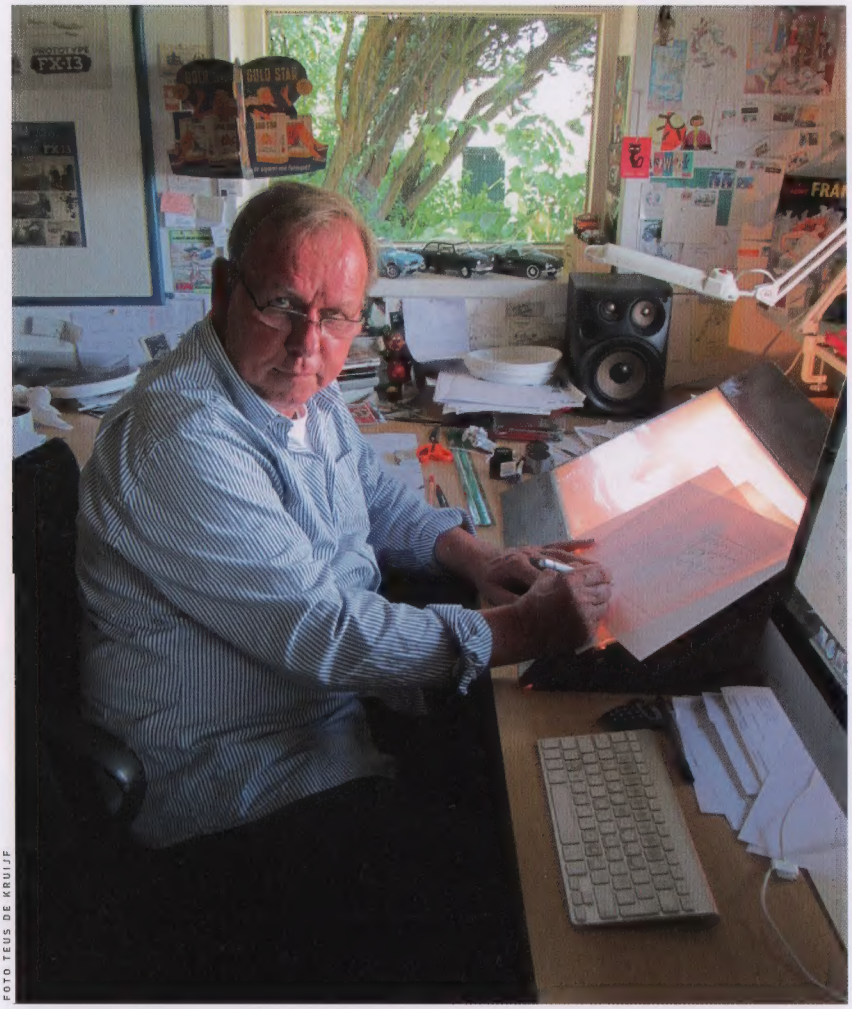

FOTO TEUS DE KRUIJF

Henk Kuijpers

De zaken gaan niet voor het meisje

TEUS DE KRUIJF

Eind 2011 bereikte Henk Kuijpers (Haarlem, 1946) de pensioengerechtigde leeftijd. Zijn eerste tekeningen voor levenswerk en stripheldin Franka dateren al van veertig jaar geleden. Alle reden dus om het rustig aan te doen. Maar zo niet Henk Kuijpers: 'Ik weet niets leukers te bedenken dan striptekenen, dus waarom stoppen?'

Stripschrift spreekt Kuijpers in het landelijke Benneveld waar hij al weer dertig jaar een thuis heeft. 'Ik heb een woon-werkverkeer van vier meter en vijf seconden en zou niet anders meer willen. Toch moet ik wel oppassen dat ik zaken gescheiden houd. De verleiding is groot om tijdens het kopje koffie tussendoor met mijn vrouw in gedachten gewoon door te tekenen. De huiskamer is daarom – grotendeels – Franka-vrij.'

Zijn werkkamer is overduidelijk het domein van Kuijpers. Een wand vol (strip)boeken aan de ene kant, stapel met dozen in het midden en een brede werktafel aan de overzijde. Daarop een enorm computerscherm en vlak ernaast een zelf geknutselde lichtbak. Aan het plafond zijn alle omslagen van de albums met punaises bevestigd, net als alle *Franka Magazines* die opengeslagen per deel een fraaie tekening vormen. 'Die lichtbak dateert al van het allereerste begin van mijn loopbaan in

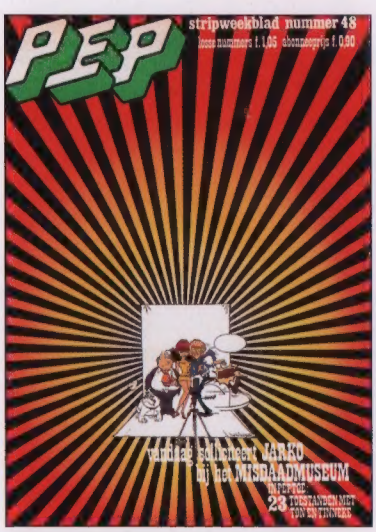

RECHTS – Stripheldin Franka werd in veel bladen gepubliceerd, zoals *Pep* (omslag nummer 48 uit 1974), *Eppo* (omslag van nummer 40 uit 1977) en *Sjors en Sjimmie Stripblad* (omslag van nummer 14 uit 1989).

1972. Ik heb hem zelf gemaakt en het enige dat er in de loop van de tijd aan is veranderd is dat ik nu spaarlampen gebruik.' Voor de dozen verontschuldigt hij zich: 'Ik heb de luxe edities van deel 22 – *Onderwereld* – binnengekregen. Die moeten allemaal gesigneerd worden; een klus die ik het beste samen met twee anderen kan doen: eentje die nummert en eentje die de albums voor mij openhoudt. Ik beperk me dan tot de handtekening.'

De argeloze beginperiode

De laatste keer dat Henk Kuijpers uitgebreid aan bod kwam in *Stripschrift* is al weer zo'n negentien jaar geleden. We pakken het bijbehorende nummer 270 erbij. 'Het was de periode', aldus Kuijpers, 'waarin mijn lezerspubliek veranderde van jongens en meisjes van twaalf tot zestien in jong-volwassenen. Ik noem dat wel de derde periode van *Franka* en mijzelf.

De eerste periode is uiteraard gekoppeld aan de tijd dat ik als beginnend tekenaar nog net het staartje van de gouden striptijd bij de stripweekbladen kon meepikken. De argeloze beginperiode. Toen ik in 1973 met mijn tekeningen bij *Pep* langs ging was hoofdredacteur Hetty Hagenbeuk net opgevolgd door Frans Buissink, die succesvol bij het blad *Grasduinen* was geweest. Ik kreeg al snel de opdracht een verhaal voor *Pep* te maken. Zowel *Pep* en als *Sjors* kampten in die dagen met neergaande abonneecijfers. Er werden plannen gesmeed om beide bladen tot één nieuwe formule te maken. *Het misdaadmuseum*, in feite deel 1 van *Franka*, verscheen echter nog in *Pep*. Mij was toen nog niet duidelijk dat Franka als hoofdpersoon zou gaan optreden. Ze was in dat verhaal een secretaresse van het Misdaadmuseum en niet meer dan één van de medewerkers. Na dat eerste deel besefte ik dat ze de meeste potentie van het stel had en creëerde voor haar een solohoofdrol in de volgende delen.

De volgende periode start dan ook in *Eppo*, het blad dat ontstond uit de samenvoeging van *Pep* en *Sjors* in 1975. Terwijl mijn eerste beginwerk behoor-

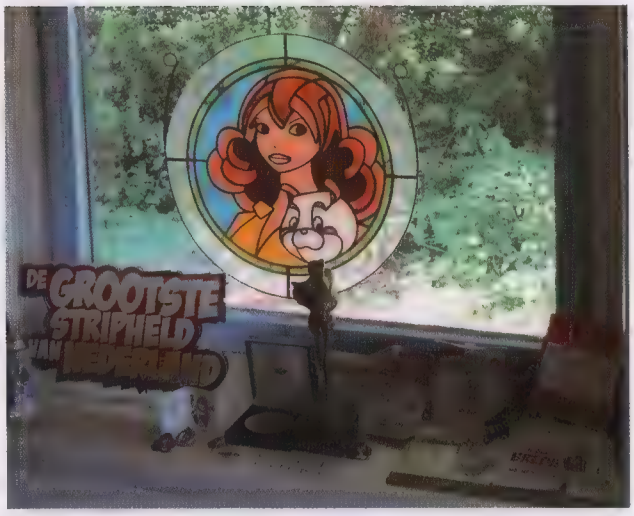

FOTO TEUS DE KRUIJF

FOTO TEUS DE KRUIJF

GEHEEL BOVEN - In tegenstelling tot de woonkamer staat Kuijpers' werkkamer vol met *Franka*-parafernalia.

BOVEN - Beïnvloed door de Belgische school uit *Robbedoes*.

LINKS - Mooie vrouwen en snelle motoren blijft een goede combinatie. Uitsnede van de ex-libris *Truck stop*, 2006.

BOVEN - Speciale stof - omslagtekening die Kuijpers tekende voor de Catawiki-heruitgave van *Gangsterfilm*.

RECHTSBOVEN - Een beetje moderne vrouw zorgt dat ze altijd opgemaakt en goed gekleed op pad gaat. Dat kun je aan Franka wel overlaten, zo meent ook deze reclamepagina uit *Marie-Claire*, 2007.

RECHTS - Recente ex-libris behorend bij *Gangsterfilm* waarin Kuijpers zich kan uitleven met zijn voorliefde voor oude auto's. Voor de kenners: een Chevrolet Bel Air uit 1955.

lijk werd beïnvloed door de Belgische school van *Robbedoes*, grote hoofden bij voorbeeld, liet ik dat in *Eppo* meer en meer los.'

Documentatie

Kuijpers tekende in de jaren 1980 slechts drie *Franka*-verhalen. Het opvoeden van jonge kinderen zorgde ervoor dat de aandacht voor striptekenen deels verschuift naar commerciële opdrachten. Hij vindt wel dat de verhalen uit die tijd, mede door het ontbreken van een deadline, beter doordacht waren. Naast het ontbreken van harde deadlines zorgt zijn arbeidsintensieve werkwijze er ook voor dat het lang duurt eer een *Franka*-strip af is. Zijn drang om platen een realistische sfeer mee te geven en hang naar details slokken veel voorbereidingstijd op. Foto's maken op verschillende locaties, mappen samenstellen vol met knipsels van auto's, kleding en interieurs en een uiterst zorgvuldige tekenstijl zorgen ervoor dat het maken van een strip geen haastklus wordt. Hij staat tijdens het gesprek regelmatig op om terug te keren met boeken, mappen of andere voorbeelden om zijn werkwijze te laten zien. 'Besef wel, dat we het in die tijd nog hebben over het pre-Google-tijdperk.'

Ondanks dat Kuijpers tegenwoordig gebruik maakt van moderne hulpmiddelen zoals het internet, vindt hij dat zijn werkwijze in al die jaren niet wezenlijk is veranderd.

'Ik schiet nog steeds veel foto's van steden en objecten waarvan ik denk dat ze me later van pas komen. In Parijs fotografeer ik dan bij voorbeeld voor de buitenwacht mijn vrouw maar ik zorg er ook voor dat gebouwen achter haar op de foto staan. Of het interieur om haar heen. Zomaar objecten fotograferen doe ik bij voorkeur niet. Ik heb een keer een prullenbak voor de boekhandelsketen FNAC gefotografeerd waarin kort daarna een bom is ontploft en twee verdiepingen van een gebouw van De Bijenkorf stortte in kort nadat ik die op de foto had gezet!'

Derde periode

Het drong begin jaren 1990 tot hem door dat hij de meeste voldoening haalt uit het maken van strips. 'Ik besloot toen het roer om te gooien en schreef naar *Veronica Magazine* waar Robert Briel, de broer van tekenaar Dick Briel (*Professor Palmboom*, TdK), de redactie leidde. Ik zocht naar voorpublicatiemogelijkheden en wilde uiteraard een zo groot mogelijk bereik. In die tijd was dat *Veronica Magazine* of *Kampioen*, het blad van de ANWB. Eén gesprek later had ik een contract op zak. De derde periode startte: ik ging *Franka* tekenen voor een ouder publiek. Het eerste verhaal was *Gangsterfilm*. Je ziet, vind ik, duidelijk een ontwikkeling plaatsvinden. Ze wordt volwassener en kan een pittiger leven gaan leiden en idem avonturen gaan beleven.'

Stripfiguur Franka was niet de enige die evolueerde. 'Mensen weten vaak niet dat een tekenaar slechts zo'n zeven procent van de opbrengst van een boek ontvangt. Ik besloot mijn eigen werk uit te geven en richtte daarvoor in 1993 Franka BV op. Ik realiseerde me dat als ik van mijn hobby een serieuze baan wilde maken ik er ook meer aan moest verdienen. En door uitgever te worden

Henk Kuijpers 2012

hield ik ook de 'tekenaar Kuijpers' aan het werk.'

'Uitgever Kuijpers' merkt dat veel van zijn lezers geïnteresseerd zijn in zijn manier van werken en de ontstaansgeschiedenis van een verhaal. Hij begint ze te bedienen met 'making of'-specials, luxe linnen edities, zeefdrukken en mega-edities. 'In feite ontstond er een klein imperium in de vorm van een piramide. Per verhaal bouwde ik op een vloer van softcovers als het ware nieuwe verdiepingen met verschillende speciale uitgaven, prenten en zeefdrukken. Volgens mij krijg je bij mij veel waar voor je geld; door de grotere oplages van bij voorbeeld de luxe edities kan ik het voor iedereen betaalbaar houden. Om die reden ben ik ook zelf *Franka Magazine* gaan maken. Ik houd op die manier mijn publiek aan me gebonden en kan ze al delen van een nieuw verhaal laten zien en het werk dat ermee gepaard gaat. Het magazine is de opvolger van een ouder fanblad. Je kan een abonnement voor vijf nummers nemen.'

Dat Kuijpers populair is en een grote schare fans en verzamelaars heeft, bleek kortgeleden weer eens bij drie dagaanbiedingen van het online-catalogusbedrijf Catawiki. Speciale uitgaven van *Gangsterfilm*, *De blauwe Venus* en *De dertiende letter*, met een uniek stofomslag en prent, worden in een oplage van 150 stuks (eerste dagaanbieding) en 250 stuks (tweede en derde dagaanbiediing) tegen een prijs van €69,95 allemaal verkocht. De eerste zelfs binnen een uur tijd.

Het buitenland lonkt

Nadat in 2003 de samenwerking met *Veronica Magazine* stopte, besloot hij zijn geluk opnieuw buiten de lands-

grenzen te zoeken. Waar beter dan in Frankrijk, het Europese stripmekka. Begin jaren 1980 verschenen er al drie Franstalige albums bij Dupuis; een paar jaar later volgde bij Les Humanoïdes Associés het tweeluik *De tanden van de draak*. Met een folder in de hand zocht Kuijpers in 2006 tijdens het stripfestival van Angoulême uitgever Les Humanoïdes Associés weer op. 'Ook nu zagen ze weer brood in *Franka* en een jaar na mijn bezoek verscheen er een nieuw deel. Helaas kwam de uitgeverij in financiële problemen na het derde deel en wederom stokte een Franse poging. Ik had al heel wat omslagontwerpen gemaakt die ik later heb gebruikt voor de herziene hardcoveruitgaven in Nederland. Overigens besloot uitgever BD Must twee jaar geleden alsnog Franka uit te geven. Er zijn nu twaalf delen verschenen.'

RECHTS - Vanaf 2010 verschijnen de avonturen van Franka ook bij de Franse uitgever BD Must. Kuijpers maakte daarvoor nieuwe omslagen en ieder boek bevat een extra prent. *Les yeux du timonier* is het tweede deel uit die reeks.

De echte *Franka*-verzamelaar heeft nog meer vreemde talen in zijn boekenkast staan. Franka werd ook in Duitsland, Denemarken, Noorwegen en Zweden op de markt gebracht en verscheen twintig jaar geleden zelfs in het Catalaans. 'Ik ben trots op die buitenlandse uitgaven. Het kostte me weliswaar niet veel moeite – uitgeverij VNU had daar destijds zo haar kanalen voor – maar het blijft mooi om je creatie in zoveel talen te zien verschijnen.'

Franka leren kennen

Ondanks dat Franka al zo'n veertig jaar avonturen beleeft, is ze niet veel ouder geworden en weten we pas sinds een aantal jaren meer over haar achtergrond. 'Dat ik Franka 'ontwierp' zonder informatie over haar achtergrond komt door de Dupuis-strips die ik in mijn jeugd las. Daarin had niemand een familie of het moest echt nodig zijn voor het verhaal. Ik vond dat bij Franka eigenlijk wel snel vreemd – je wilt toch weten waar dat meisje vandaan komt – maar het verwerken van persoonlijke informatie over haar paste aanvankelijk niet in één van de verhaallijnen. In het twaalfde en dertiende album kreeg ze voor het eerst een vriendje en na diens dood val je normaliter terug op je familie, die ze dus niet had! Nadat ik in *Kidnap* bijfiguur Eva wèl van een achtergrond had voorzien, ben ik dat voor Franka ook gaan uitwerken. Met een moeder en een stiefvader, een eenvoudige man die de loterij heeft gewonnen en als hobby – hoe toevallig! – oude auto's en een kleine garage heeft. Haar moeder blijkt kunstenares terwijl haar vader praktisch van aard is; van beiden heb ik haar eigenschappen meegegeven.'

Leeftijden van stripfiguren moet je uiteraard met een flinke korrel zout nemen, zegt Kuijpers. Hij schat in dat Franka in al die jaren vier à vijf jaar ouder is geworden, van circa 23 tot 28. 'Ga je heel precies alle albums na, dan klopt dat natuurlijk allemaal niet. In deel 2 wordt een gravin opgevoerd die teruggaat tot 1912; nu komt ze nog steeds voor en ze zou dus eigenlijk veel ouder o,f waarschijnlijker, dood moeten zijn. Bars, haar hondje, stamt af van een nestje honden van de commissaris dat in het allereerste album even in beeld is. Hartstikke inconsequent natuurlijk maar ach, je moet dan ook bedenken dat *Kuifje* zeker zes Bobbies versleten zou moeten hebben.'

De relatie met vriendje Rix duurt zo'n elf jaar. Het beslaat de albums 14 *(Het Portugese goudschip)* tot en met 19 *(De reis van de Ishtar 1: Het zwaard van Iskander)*. Kuijpers had daarna weer een Franka nodig die zelfstandig dingen kon doen. Dat resulteert in één van de meest dramatische scènes uit de reeks: de dood van Rix en de vaststelling dat hij – het ultieme droomvriendje waar ze zo smoorverliefd op was – toch niet zuiver op de graat was. 'Ik maak in de strip gebruik van vaste elementen en kleuren om emotionele gebeurtenissen te tonen en terug te laten komen. Vergelijk maar eens de scènes in rood in *Het reis van de Ishtar 1* waarin Franka op een scheepswerf plotseling moet terugdenken aan haar overleden vader. Ze ziet zichzelf als klein meisje weer bij

ONDER - Franka werd in ondermeer in het Frans, Noors, Catalaans, Spaans, Duits, Zweeds en Fins vertaald; hier enkele van de buitenlandse omslagen.

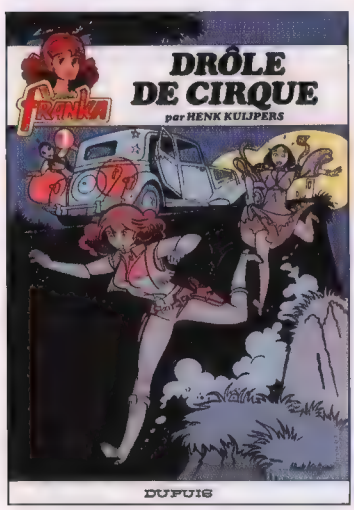

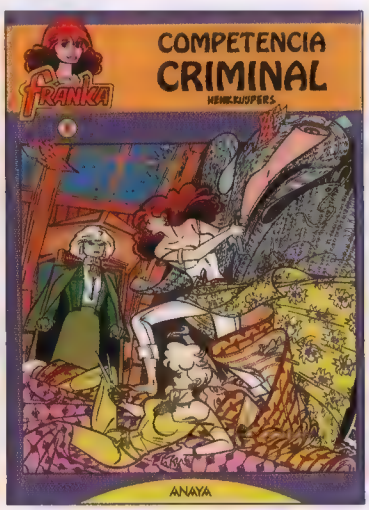

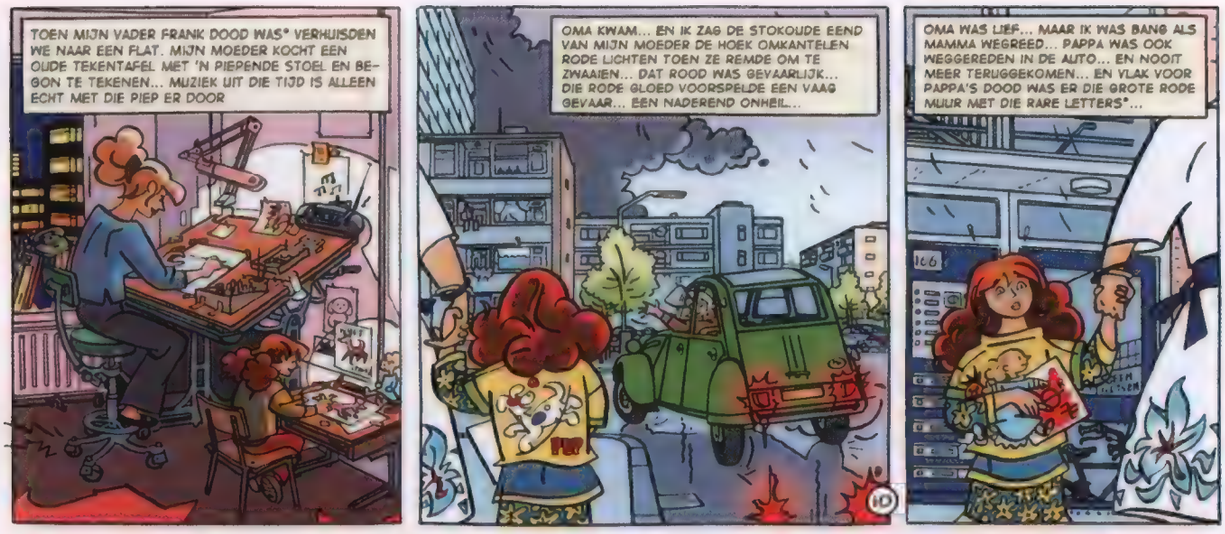
TOEN MIJN VADER FRANK DOOD WAS* VERHUISDEN WE NAAR EEN FLAT. MIJN MOEDER KOCHT EEN OUDE TEKENTAFEL MET 'N PIEPENDE STOEL EN BEGON TE TEKENEN... MUZIEK UIT DIE TIJD IS ALLEEN ECHT MET DIE PIEP ER DOOR
OMA KWAM... EN IK ZAG DE STOKOUDE EEND VAN MIJN MOEDER DE HOEK OMKANTELEN RODE LICHTEN TOEN ZE REMDE OM TE ZWAAIEN... DAT ROOD WAS GEVAARLIJK... DIE RODE GLOED VOORSPELDE EEN VAAG GEVAAR... EEN NADEREND ONHEIL...
OMA WAS LIEF... MAAR IK WAS BANG ALS MAMMA WEGREED... PAPPA WAS OOK WEGGEREDEN IN DE AUTO... EN NOOIT MEER TERUGGEKOMEN... EN VLAK VOOR PAPPA'S DOOD WAS ER DIE GROTE RODE MUUR MET DIE RARE LETTERS*...

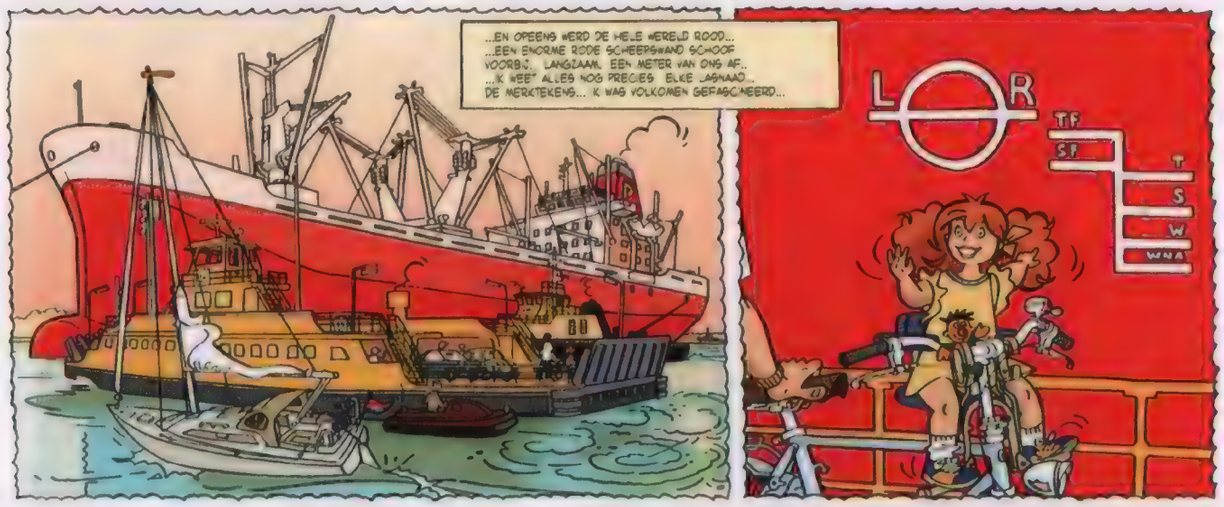

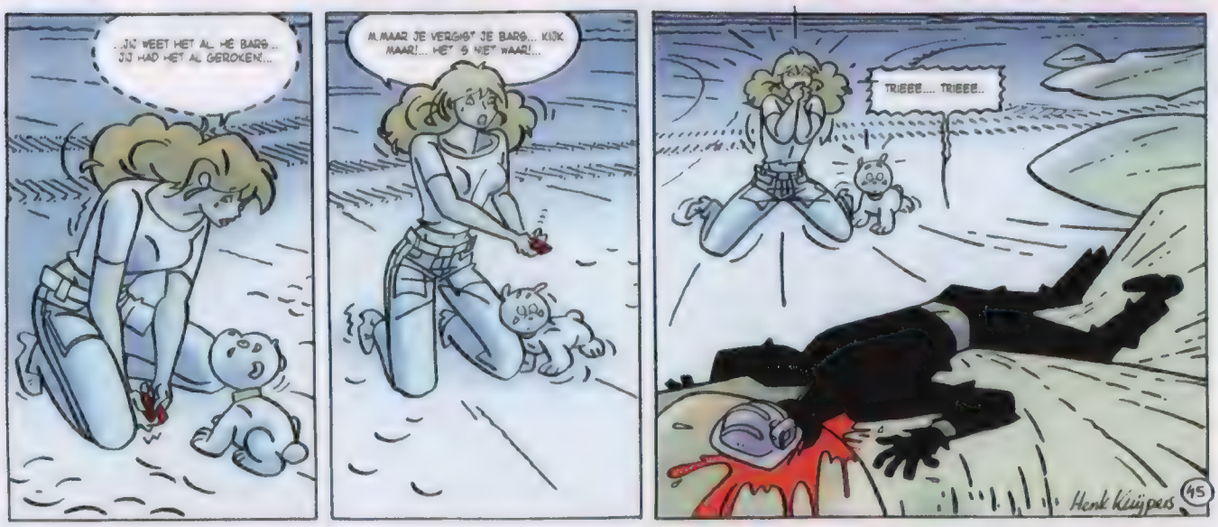
...JIJ WEET HET AL. HE BARG... JIJ HAD HET AL GEROKEN...
M-MAAR JE VERGIST JE BARG... KIJK MAAR!... HET IS NIET WAAR!...
TRIEEE... TRIEEE...
Henk Kuijpers
45

LINKS - Oude herinneringen van de kinderen van Henk Kuijpers komen terug in het geheugen van Franka.
Kuijpers hanteert door de verhalen heen het rood = dood-principe. Steeds als de dood nabij of aanwezig is, drenkt hij zijn pagina's in verschillende tinten rood. Dit zien we terug *als Franka (in Het zwaard van Iskander)* terugdenkt aan haar vader die ze voor het laatst in leven zag toen ze hem uitzwaaide voor een bootreis. Een rode scheepswand met daarop het Plimsollmerk. In de *De witte godin* rijdt – eveneens in haar herinnering – haar moeder weg met oplichtende rode achterlichten. Let in de kleurtekening op Franka's handen.

LINKS - Waarschijnlijk de meest emotionele gebeurtenis in het jonge leven van Franka. Het moment dat zij erachter komt dat vriendje Rix haar verraden heeft en zojuist op de rotsen te pletter is gevallen.

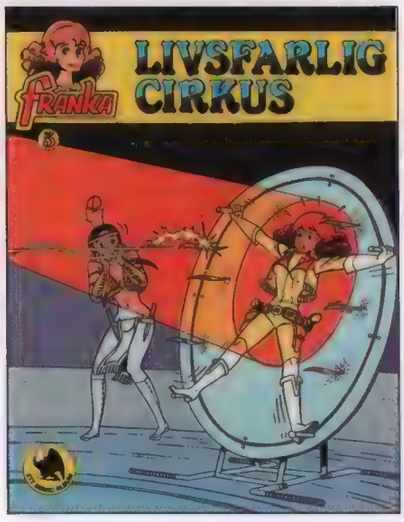

de boot waar haar vader mee wegvoer om nooit meer terug te komen. Op de achtergrond een rode scheepswand met een Plimsoll-merk, zo'n tekening op schepen die de maximale diepgang aangeeft. In *De reis van de Ishtar 2: De witte godin* verwerkt ze thuis de dood van Rix en denkt ze opnieuw terug aan de traumatische gebeurtenis met haar vader. In haar handen een kindertekening in hetzelfde rood en het Plimsoll-merk. Als Rix overlijdt en Franka door een emotionele achtbaan gaat komt dat rood weer terug.'

In deel 20 – *De witte godin* – leren we verreweg het meeste over Franka. Kuijpers heeft daar ook aspecten over zichzelf ingestopt. We zien bij voorbeeld een jonge Franka naast haar moeder die op een piepend bureaustoeltje aan het werk is aan een tekentafel; zo herinneren zijn kinderen hem ook. Ook de boomhut komt uit zijn (jeugd)herinneringen. Hij heeft het plan om in een volgend verhaal Franka weer solo te laten optreden.

Kuijpers verklapt dat hij enkele dagen in Rotterdam heeft doorgebracht, in Hotel New York omdat een deel van het verhaal zich in Rotterdam afspeelt. Verder doorvragen over de nieuwe *Franka* heeft geen zin. De tekenaar laat al jaren niets los over de grote lijn van een nieuw verhaal. 'Mensen denken dat ik mijn ideeën of inspiratie uit actuele boeken of films haal, maar dat valt wel mee. Zo bedacht ik eerst de draken die ik opvoerde in *De tanden van de draak* en *De ondergang van de donderdraak*, daarna verscheen *Jurassic Park*. En voor *Kidnap* koos ik bewust een andere opzet dan de standaardaanpak van een personage dat betrokken raakt bij een misdaad of een onderzoek. Ik bedacht een nog niet gepleegd misdrijf door een vrouw die de ontvoering van haar dochter in scène zette en daarmee een groot geldbedrag – losgeld – wilde veiligstellen.'

BOVEN - De speciale stofomslagtekening die Kuijpers tekende voor de Catawiki-heruitgave van *De blauwe Venus*.

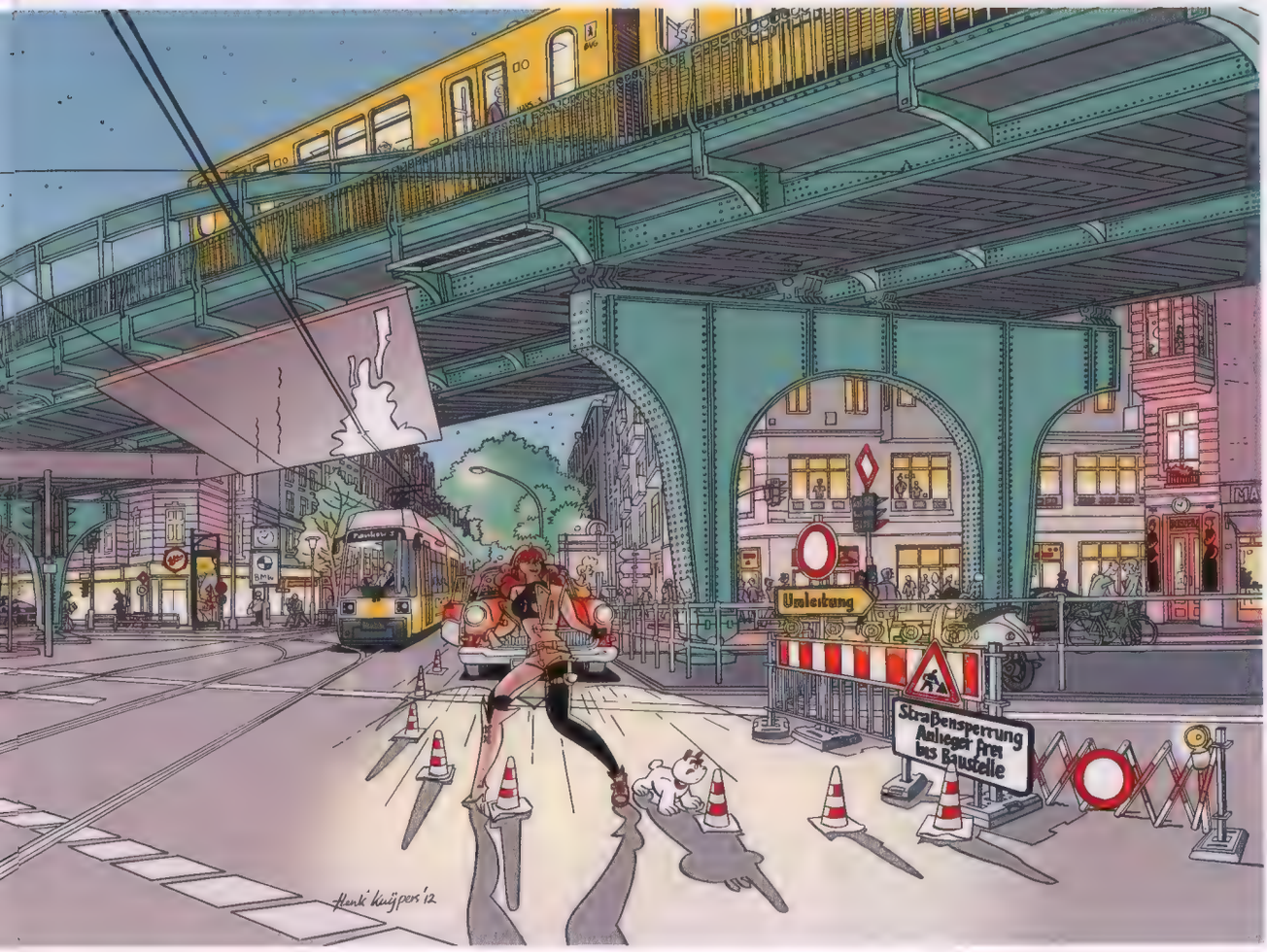

GEHEEL LINKS - Franka kondigt eind 2011 de speciale Kerst-*Eppo* aan.

LINKS - De speciale stofomslagtekening die Kuijpers tekende voor de Catawiki-heruitgave van *De dertiende letter*.

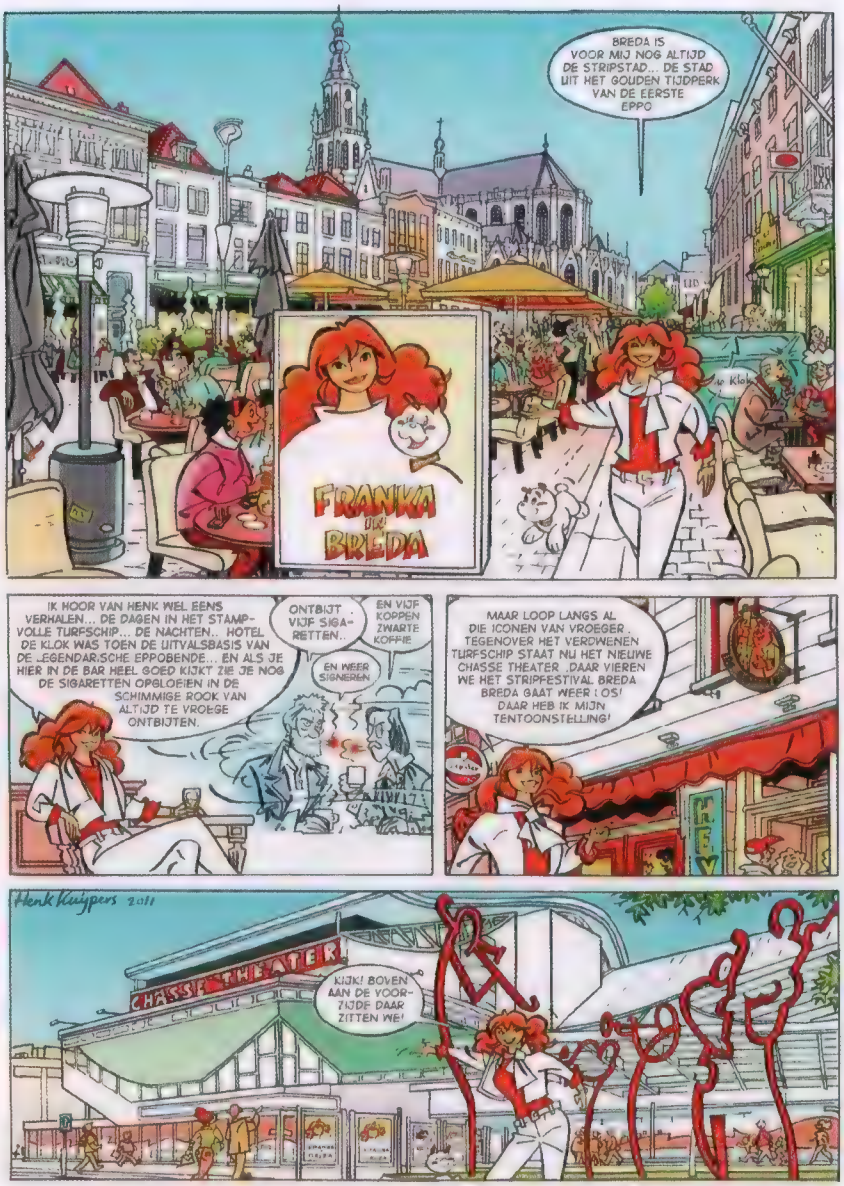
BREDA IS VOOR MIJ NOG ALTIJD DE STRIPSTAD... DE STAD UIT HET GOUDEN TIJDPERK VAN DE EERSTE EPPO
FRANKA IN BREDA
IK HOOR VAN HENK WEL EENS VERHALEN... DE DAGEN IN HET STAMPVOLLE TURFSCHIP... DE NACHTEN... HOTEL DE KLOK WAS TOEN DE UITVALSBASIS VAN DE LEGENDARISCHE EPPOBENDE... EN ALS JE HIER IN DE BAR HEEL GOED KIJKT ZIE JE NOG DE SIGARETTEN OPGLOEIEN IN DE SCHIMMIGE ROOK VAN ALTIJD TE VROEGE ONTBIJTEN.
ONTBIJT... VIJF SIGARETTEN..
EN VIJF KOPPEN ZWARTE KOFFIE
EN WEER SIGNEREN
MAAR LOOP LANGS AL DIE ICONEN VAN VROEGER.. TEGENOVER HET VERDWENEN TURFSCHIP STAAT NU HET NIEUWE CHASSE THEATER. DAAR VIEREN WE HET STRIPFESTIVAL BREDA BREDA GAAT WEER LOS! DAAR HEB IK MIJN TENTOONSTELLING!
Henk Kuijpers 2011
CHASSE THEATER
KIJK! BOVEN AAN DE VOORZIJDE DAAR ZITTEN WE!

BOVEN - In 2010 verscheen deel 21, *De reis van de Ishtar 3: Het zilveren vuur*. Over dit album werd tijdens Stripfestival Breda in 2011 een tentoonstelling ingericht. Kuijpers voorzag de folder van een omslagtekening en één-pagina-stripje waarin zijn heldin mijmert over Breda als stripstad van weleer. Tussen de rookwolken herkennen we Don Lawrence en Peter de Smet.

RECHTS - Omslagtekening voor het jaarverslag van de ondernemingsraad van de gemeente Gouda, 2009.

Een strip vanonder het stof

In 2010 verscheen plotseling in de opnieuw gestarte *Eppo* een verhaal van Kuijpers dat niet door hem getekend was: *De avonturen van Hel* met tekeningen van Danker Jan Oreel. Die strip lag lange tijd onder het stof maar wordt nieuw leven ingeblazen wanneer Oreel het halfvoltooide resultaat aan uitgever Rob van Bavel voorlegt. 'Hij zag er onmiddellijk brood in, waarna Oreel en ik aan de slag zijn gegaan om het verhaal af te maken. Ik vond het destijds wel jammer dat de eerste poging eind jaren 1980 stokte. Maar ik moet bekennen dat ik het toen zo druk had, dat de strip in een traag tempo tot stand kwam. Het kostte ook veel tijd omdat ik de regie wilde houden en daar veel energie in stak. Toen het ook nog eens slecht ging met *Eppo* van toen, waarvoor we de strip maakten, trok de redactie de stekker er uit.'

Kuijpers en Oreel moesten na het groene licht voor de doorstart *Hel* niet alleen afmaken, maar ook actualiseren. Ze waren met de strip gestart in de tijd dat er nog overal telefooncellen stonden. Bij de afronding van het verhaal wist de jeugd al niet meer wat dat waren.
Ook het scenario moest een geloofwaardigheidstest ondergaan. 'Was het bij voorbeeld in een verhaallijn van vroeger normaal dat een personage moest wachten op de politie, tegenwoordig zijn agenten door de moderne middelen vrijwel onmiddellijk ter plaatse. Ook stripfiguren gaan met hun tijd mee.'

Commercie en vrijwilligerswerk

Naast zijn levenswerk *Franka* heeft Kuijpers nog wel tijd voor andere opdrachtgevers. Zo is hij aangesloten bij het agentschap Comic House, maar ook rechtstreeks bereiken hem verzoeken. Met daarbij de kanttekening dat hij in de gelukkige omstandigheid verkeert dat er geen moetjes meer tussen zitten.
Soms is het zelfs vrijwilligerswerk. 'Ooit bezocht ik een openluchtblijspel hier in Zweelo, vlak in de buurt. Je kent het wel: een nagebouwd boerderijtje, setting uit grootmoeders tijd, meisje komt uit de grote stad, deugt eerst niet en wint later het hart van de boerenzoon. Die sfeer die daar heerst, herinner ik me van vroeger. Rookworst in de pauze en iedereen kent elkaar. Voor de organisatie maakte ik voor de lol een aankondigingsposter.'
Behalve aan een nieuw *Franka*-avontuur werkt Kuijpers aan de heruitgave van een aantal oudere delen. In het kader van het Toonderjaar leverde hij een bijdrage aan de herverstripping van het *Bommel*-verhaal *De bovenbazen*, samen met een twintigtal andere tekenaars. Kuijpers eerste strook werd evenwel niet geplaatst; door een fout in de planning moest hij een andere scène voor zijn rekening nemen.
Aan het eind van het interview wil Kuijpers nog wel iets kwijt. 'Mensen hebben de indruk dat ik vooral zakenman ben, commerciële opdrachten zoek en *Franka* wil vermarkten. Maar, en dat wil ik extra benadrukken, strips tekenen is verreweg het liefste dat ik doe. Ik kan me ook niet voorstellen dat ik daarmee stop. Zoals een muzikant altijd muziek blijft maken en een pianist zijn piano niet verbrandt als hij 65 jaar is geworden. Tekenen is voor mij de manier om bezig te zijn met al mijn interesses. Wat je leuk vindt, kun je verwerken in je strips – in mijn geval oude Amerikaanse auto's uit de jaren 1950 bij voorbeeld.
Vroeger gingen we met het gezin uit eten zodra ik bij een strip het woord 'einde' had neergezet. Iedereen moet geduld hebben. Ik ook. Voorlopig eten we weer thuis.'

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

Meer info: **www.franka.nl**

Met dank aan Rob Lamping die voor veel illustraties heeft gezorgd; zijn website biedt ook veel informatie: *http://members.quicknet.nl/rj.lamping*

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

De vrouwen van Martin Lodewijk

TEUS DE KRUIJF

Als je zoals Martin Lodewijk al meer dan 45 jaar aan een avontuurlijke stripreeks als *Agent 327* werkt – en daarnaast nog een leger aan andere stripactiviteiten op je cv hebt staan – kan het niet anders dan dat daar vele vrouwen in geacteerd hebben. Verreweg de bekendste is natuurlijk de rondborstige Olga Lawina die, zo vertelt Lodewijk ergens halverwege het album *The making of De vrouwen van Agent 327*, haar pronte voorgevel heeft overgehouden aan het uitschieten met het penseel: 'Alles werd groter, de borsten, maar ook de schoenen en de oren van Agent 327.'

The making of De vrouwen van Agent 327

Habraken & Lodewijk
L 2012
ISBN 978-90-245-5839-1
(reguliere editie)
ISBN 978-90-245-5829-2
(luxe editie)
Prijs €19,95 (reguliere editie)
Prijs €49,95 (luxe editie)
48 pagina's
kleur (hk)

De genummerde en gesigneerde luxe editie in een oplage van 200 exemplaren bevat een voorstudie (originele schets) voor een tussen 1966 en 1990 vervaardigd verhaal.

In het boek wordt in twee grote tijdsperiodes (1939-1960 en 1961-2012) uit de doeken gedaan welke vrouwelijke inspiratiebronnen allemaal voorbijtrokken in het leven van Martin Lodewijk. Een zeer divers gezelschap dat varieert van zijn oma op een oude foto, via de filmactrices Veronica Lake en Jane Mansfield, stripvrouwen zoals *Bionda de pantervrouw*, Winonah uit Hans Kresse's *Eric de Noorman*, de gezusters Marga en Willy uit *Kapitein Rob*, de vrouwen uit *The Spirit* van Wil Eisner en vrouwelijke personages van Jordi Bernet of Alex Toth, tot aan zangeres Dolly Parton. De belangrijkste vrouw van Martin Lodewijk is al bijna vijftig jaar eega Ted. Aan haar is ook dit album opgedragen.

Het beeld, bestaande uit veel illustraties en foto's, leidt de lezer door het boek, de tekst is slechts ondersteunend. Dit artikel in *Stripschrift* is op dezelfde wijze opgebouwd. Ondanks de grote hoeveelheid illustraties in het boek, bleek er nog voldoende over om een klein archief te vullen. Op deze en de volgende pagina's is dan ook 'vrouwelijk' werk van Martin Lodewijk te zien dat je niet in *The making of* zult aantreffen.

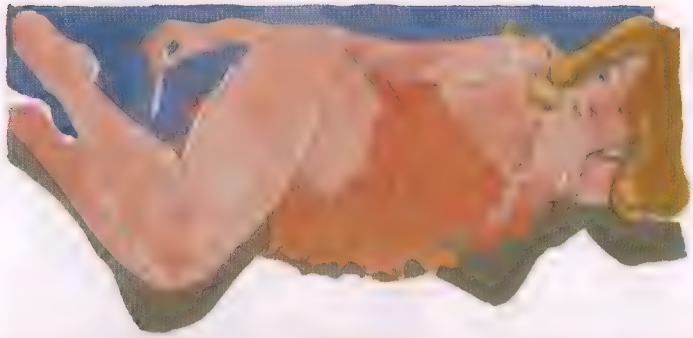

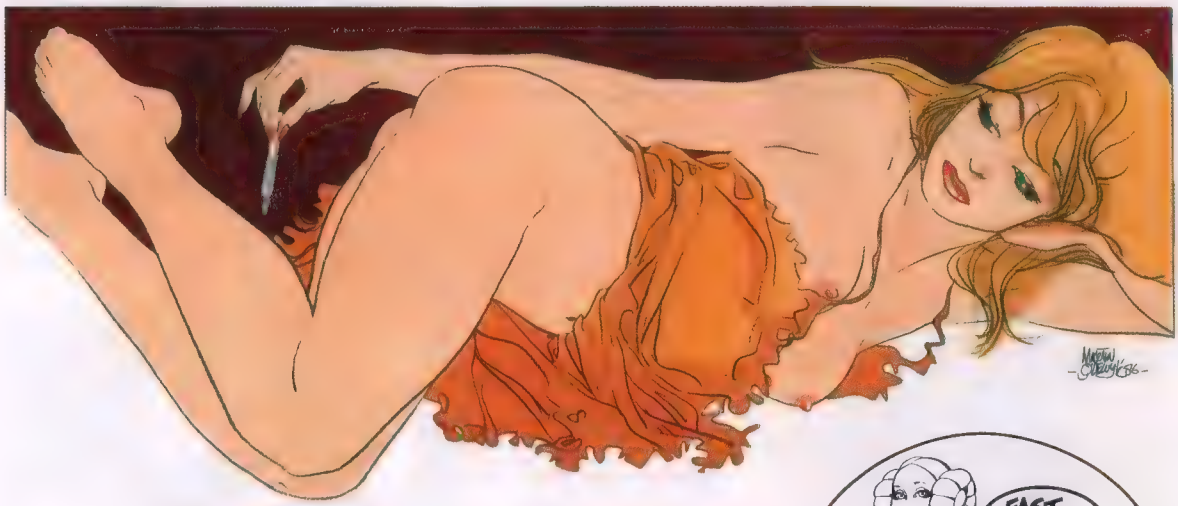

BOVEN EN LINKS – Eerste ontwerp, tweede ontwerp en definitieve versie van een illustratie voor een groot artikel in *Panorama*. Onderwerp was de toestand van de Nederlandse economie waarvoor Lodewijk op symbolische wijze een maagd zichzelf de temperatuur liet nemen.

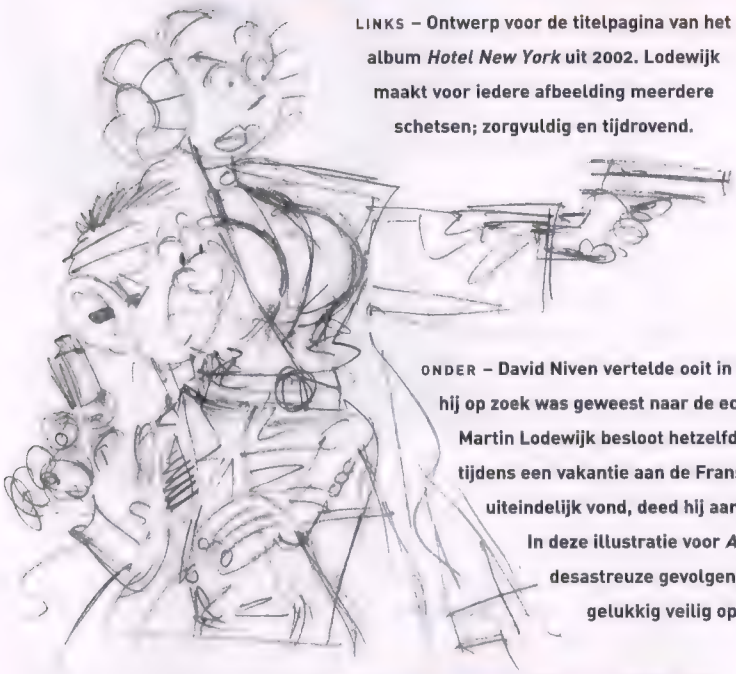

LINKS – Ontwerp voor de titelpagina van het album *Hotel New York* uit 2002. Lodewijk maakt voor iedere afbeelding meerdere schetsen; zorgvuldig en tijdrovend.

LINKSBOVEN – Zelfportret, *Algemeen Dagblad*, 2009.
ERNAAST – Martin Lodewijk signeert deurposters met daarop een levensgrote Olga. Die konden de lezers van *Algemeen Dagblad* met een spaaractie krijgen: de afbeelding stond eerder in delen in de krant; tegen inlevering van de complete prent kreeg men de poster.

ONDER – David Niven vertelde ooit in zijn biografie dat hij op zoek was geweest naar de echte boot van Errol Flynn. Martin Lodewijk besloot hetzelfde te doen en ging op zoek tijdens een vakantie aan de Franse Rivièra. Toen hij de boot uiteindelijk vond, deed hij aan boord een vreugdedansje. In deze illustratie voor *Algemeen Dagblad* met desastreuze gevolgen. Zijn vrouw Ted staat gelukkig veilig op de wal.

BOVEN – Badge voor vliegers in opleiding, eind jaren 1980.

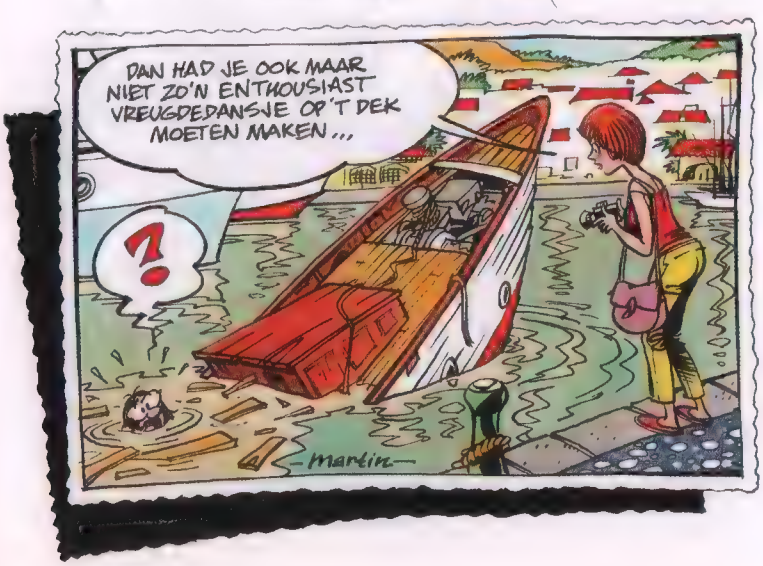

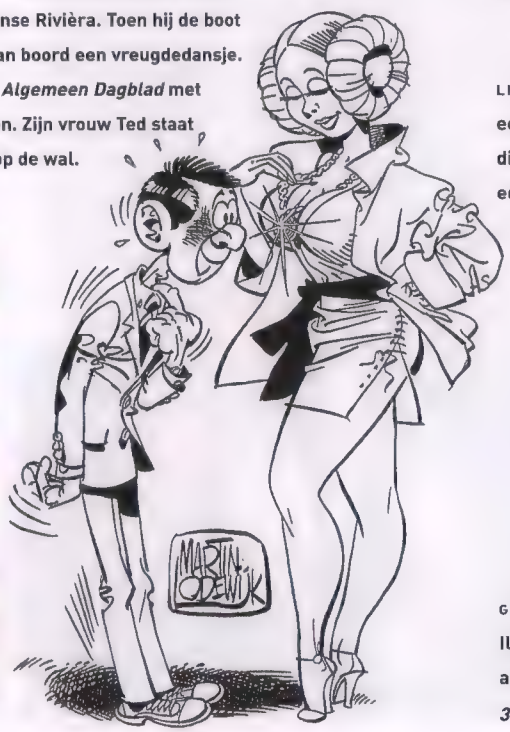

LINKS – Illustratie voor een tijdschrift over diamanten en andere edelstenen, circa 1990.

GEHEEL LINKS – Illustratie voor het achterplat van de *Agent 327*-albums van Oberon.

LINKS – Olga houdt Agent er stevig onder. Tekening uit 1997 die door uitgeverij M als zeefdruk bij de luxe editie van *Cacoïne en commando's* werd gevoegd.

RECHTS – Een illustratie waarmee *Agent 327* werd aangekondigd in het blad *Titanic* dat Lodewijk voornemens was te starten. Van *Titanic* is het wel gekomen, maar *Agent 327* is er nooit in verschenen.

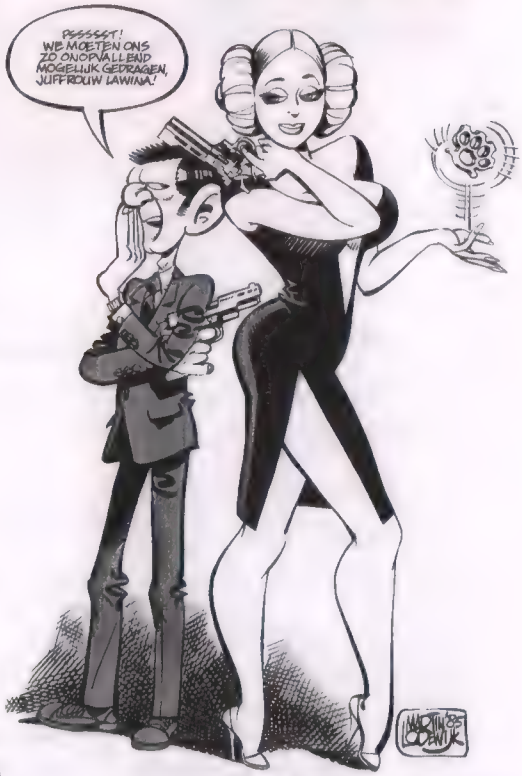

RECHTS – Tekening voor een poster of zeefdruk, 1985. Lodewijk: 'Ja, waar was dat ook alweer voor?'

LINKS – Omslag voor *Eppo 17* uit 1977 waarin *Dossier Zondagskind* gepresenteerd werd.

RECHTS – Aankondiging voor een expositie waarin Henk Kuijpers en Martin Lodewijk gezamenlijk hun werk toonden. 'Dit is één van mijn favoriete Olga's', aldus Lodewijk.

LINKS – Illustratie met Novembriana voor een fanblad. Welk blad en wanneer is onduidelijk. Weet één van de vele *Stripschrift*-lezers het misschien?

RECHTS – Illustratie die gebruikt is voor een zeefdruk in een portfolio van Griffioen Grafiek uit 1993. De afbeelding was oorspronkelijk bedoeld om op de voorzijde van een notitieblokje geplaatst te worden.

LINKS – Schetsontwerp dat een zeefdruk wilde worden maar het nooit zo ver geschopt heeft.

AAN WIE HAD U DE VERZORGING VAN DE UITNODIGINGSKAART VOOR HET BOLDERKAR DINER OOK AL WEER TOEVERTROUWD?!
MARTIN LODEWIJK-2000

RECHTS – Ooit was er een jaarlijks etentje voor de vrienden en kennissen van Dick Matena. Dit werd door hen het Bolderkardiner genoemd. In 2000 tekende Lodewijk deze uitnodigingskaart.

LINKS – Agent 327 zit bekneld tussen de pluspunten van Olga. Privéopdracht voor Lodewijk die hiermee een liefhebber van Vespa's eind jaren 1990 ongetwijfeld heel blij heeft gemaakt.

RECHTS – Illustratie voor het boek *Draw & Shoot* van het fotografieduo Jan Magito en Karin Ceulemans (Jakari), 2006.

LINKS – De sexy Olga met kwast tekende Lodewijk voor Ervin Rustemagic, de Bosnische stripboek-uitgever en man achter Strip Art Features (SAF). De afbeelding zou terecht komen op de auto's van een schilderbedrijf. Of dat ooit gebeurd is, is niet bewezen. Later voegde Lodewijk er een hamer en Agent 327 aan toe en werd het een zeefdruk voor Tijdschriftenhandel Noord in Rotterdam. En dat is zeker gebeurd!

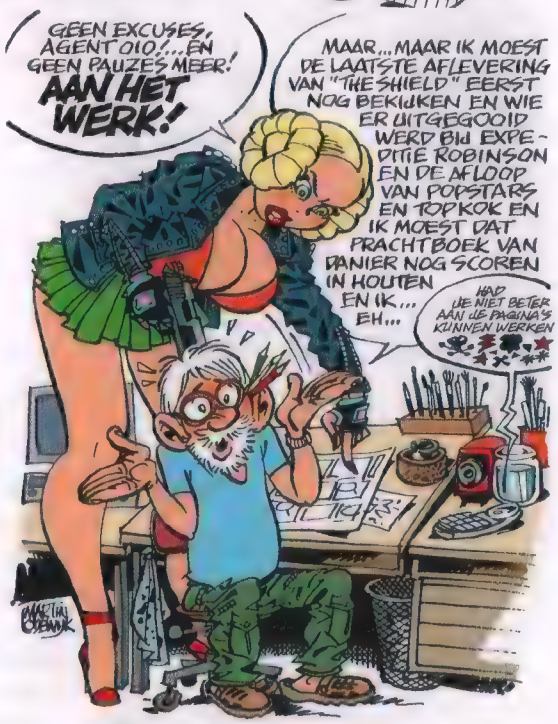
GEEN EXCUSES, AGENT 010!... EN GEEN PAUZES MEER! AAN HET WERK!
MAAR... MAAR IK MOEST DE LAATSTE AFLEVERING VAN "THE SHIELD" EERST NOG BEKIJKEN EN WIE ER UITGEGOOID WERD BIJ EXPEDITIE ROBINSON EN DE AFLOOP VAN POPSTARS EN TOPKOK EN IK MOEST DAT PRACHTBOEK VAN DANIER NOG SCOREN IN HOUTEN EN IK... EH...
HAD JE NIET BETER AAN JE PAGINA'S KUNNEN WERKEN

RECHTS – Lodewijk durft zichzelf op de hak te nemen. Een excuus-tekening voor de lezers van *Eppo* toen de deadline de tekenaar inhaalde.

LINKS – Olga Lawina toont hoe je de posters, die je bij *Algemeen Dagblad* kon krijgen, moet uitklappen. Een uitklapinstructie zogezegd, 2001.

RECHTS – Deze illustratie maakte Lodewijk voor *Algemeen Dagblad* in 2004. Opnieuw een knipoog naar zijn werktempo.

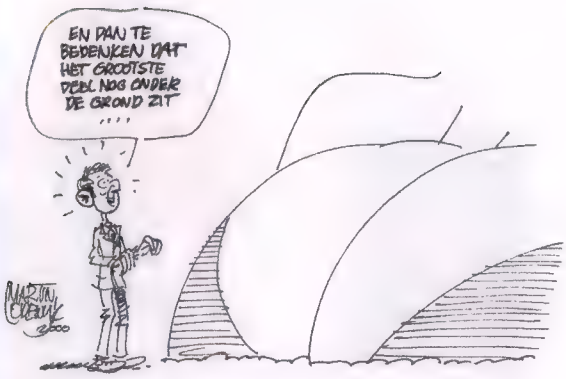

BOVEN – Omslag van *Por Dios 3* uit 2011. Met de Rotterdamse skyline op de achtergrond wordt het verhaal *Hotel New York* aangekondigd.

ONDER – Sfeervolle omslagtekening voor *Eppo 1* van 2013.

ONDER – Olga Lawina, Agent 327, Martin Lodewijk en de redactie van *Stripschrift* (net niet zichtbaar) wensen alle lezers een gelukkig 2013!

GEHEEL BOVEN – Tekening voor een fan: de overeenkomst tussen de voorgevel van Olga en een ijsberg.

ERONDER – Omslagtekening voor *Het Truckers Songboek*, gemaakt voor uitgeverij Reba, 2004.

DULIEU

DOSSIER 12

Hoe dichtbij liet Jean Dulieu ons komen?

ANNETTE WOUTERS

Het is alweer enige maanden geleden dat ik in de rij stond bij een tafel waarachter tekenaar Theo van den Boogaard zijn werk zat te signeren; een bekend fenomeen voor wie regelmatig stripbeurzen bezoekt. Uitgeverijen zien het als een goede PR om tekenaars bij zulke gelegenheden uit te nodigen. Het maakt een rechtstreeks contact mogelijk tussen stripmaker en zijn publiek. En het resultaat – de speciale tekening op het schutblad van je album – vormt dan vaak de kers op de taart. Daar staat tegenover dat het voor ons verzamelaars een tijdrovende bezigheid is, waarbij de wachttijd soms kan oplopen tot meer dan een uur, afhankelijk van de populariteit van de kunstenaar; ik spreek hier uit ervaring. Maar je doet het vrijwillig en het is gezelliger en veel goedkoper dan het wachten bij een 0900-nummer.

Dit keer was het echter een dooie boel op de beurs en de rij bestond nog slechts uit twee personen. Desondanks had ik er al een mooie wachttijd op zitten, met nog maar één wachtende voor me. Het leek er op dat de lengte van de rij averechts werkte op de tekensnelheid van Van den Boogaard – alsof hij hem krampachtig in stand wilde houden – want het duurde naar mijn gevoel een eeuwigheid. Hippend van de ene op de andere voet had ik zo dichtbij de Meester wel alvast een leuk uitzicht op zijn manier van werken.

Theo van den Boogaard nam ruim de tijd om het voor hem liggende boek op te waarderen met een schone tekening en deze vervolgens van een persoonlijke noot te voorzien. Terwijl zijn ogen het krassen van de pen volgden, sprak hij met zachte stem met de man die geduldig op het kunstzinnige resultaat stond te wachten. Hoewel het gesprek niet voor mijn oren bedoeld was en mijn opvoeding mij heeft geleerd me van andermans discussies af te wenden, spitste ik ongegeneerd de oren bij het horen van de naam Jean Dulieu. Mijn echte held als het op tekenen aan komt!

Waar de gemeenschappelijke interesse voor de tekenaar van Paulus de boskabouter vandaan kwam begreep ik niet helemaal, maar 'Het was geen makkelijke man, als vader', beweerde Van den Boogaard, waaruit bleek dat het gesprek al enige tijd gaande was. 'Hij had wel eens last van losse handjes!'

Hij keek op om te zien hoe zijn toehoorder op dit statement reageerde. Het was kennelijk meer het overdragen van kennis dan een verzuchting, want meteen onderbouwde hij zijn opmerking met het vrijgeven van zijn bron: hij had het gehoord van Annemarie Oster, die op haar beurt weer bevriend was met Dorinde van Oort, de dochter van de kabouterman.

De toehoorder voor me knikte instemmend, maar toonde zich niet enthousiast. Hij straalde iets uit van 'dat verbaast me niks'.

LINKS - In 1976 bestond Paulus dertig jaar, wat voor Hans Matla reden was om zijn eerste en enige *Imago*-editie daaraan te koppelen. Jean Dulieu zelf tekende het omslag. Schets en origineel zijn vrijwel identiek, alleen zijn hier en daar kleine details toegevoegd of gewijzigd. Op links werd de pliep achter de rug van Krakras verplaatst naar het 30-jaar-bord (en tot drie uitgebreid) en bij professor Punt koos de tekenaar voor de hand met het glas, in plaats van de wuivende arm. Op rechts werd de veer van Salomo een stuk artistieker getekend. Het kleine konijntje daaronder verdween uit de tekening en het muisje achter egel Prikkeprik moest wegens ruimtegebrek verhuizen naar een plek achter Mol. Vervolgens verdween rechtsboven de complete berenfamilie (Poetepoet, Poetema en Poetepa) helemaal uit beeld en daarvoor in de plaats zien we een vliegend monstertje in de lucht hangen. En tot slot dienden de wrattenharen van Eucalypta de andere kant op te krullen, om Oehoeboeroe het uitzicht niet te benemen.

'Ze schijnt met een boek over haar vader bezig te zijn', wist hij op zijn beurt te vertellen. 'Maar ik hoorde ook dat ze altijd ruzie hadden', waarmee beiden qua kennis van Dulieu-zaken nu een gelijkwaardig niveau hadden bereikt.
De tekening was klaar en Van den Boogaard zette er in goed leesbare letters 'Voor Henk' bij, plus de datum. Het geheel werd bezegeld met een handdruk en over Dulieu werd niet meer gesproken. Nu was het eindelijk mijn beurt.
'Houdt u van het werk van Dulieu?', probeerde ik meteen, blijk gevend van het feit dat de draagkracht van zijn stem dan niet zo héél groot was, maar verder doordrong dan hij misschien vermoedde.
'Hmm hmm', antwoordde de kunstenaar, keek me glimlachend aan en ging over tot de orde van de dag: 'Wat kan ik voor je tekenen?' Op Paulus kwam hij de volgende tien minuten niet meer terug...

Het dubbelleven van Jean Dulieu

Ik dacht pas weer terug aan deze ontmoeting, toen eind vorig jaar opeens en met veel tromgeroffel het boek van Dorinde van Oort verscheen. *Paulus de boskabouter* heet het – heel slim – *of Het dubbelleven van Jean Dulieu*. Daar is door de uitgever goed over nagedacht. Lelijke titel, maar goed te googelen!
Het is een boek vol mooie, ontroerende en verschrikkelijke momenten geworden, waarin de biografe haar uiterste best doet om als dochter buiten schot te blijven. Het barst van het feitenmateriaal en conclusies (haar sterke kant), maar hier en daar gaat ze met het grootste gemak over op louter giswerk (haar zwakke kant).
De publiciteit rond dit boek kwam aarzelend op gang, maar al snel nam de schrijfster elke kans te baat om in de publiciteit te verschijnen. Ze liet geen kans onbenut. Kranten, radio, televisie, ze was er kind aan huis. Het

GEHEEL LINKS - Schets en aquarel van de voorzijde van een *Paulus*-kalender. Het bruine hokje werd later uitgestanst om het kalenderblad erachter zichtbaar te maken.

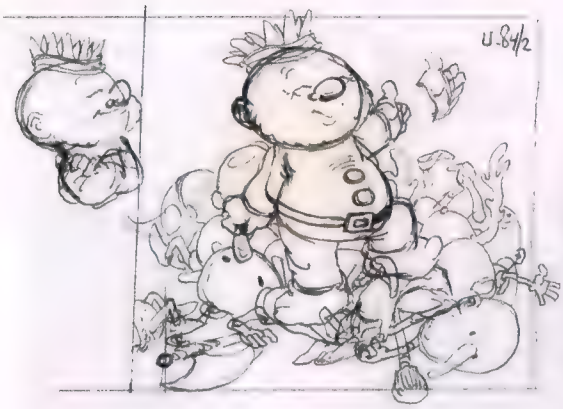

BOVEN - Schets voor het stripverhaal *Eikeligheden* en de vergelijkbare tekening in strook 84.

RECHTSBOVEN - Studie (met pen) voor het boek *Paulus en de eikelmannetjes*, waarna de tekenaar met balpen kleur aanbracht en zich vooral op de neus van de heks uitleefde.

waren keer op keer fraaie interviews die langskwamen en het enige dat me dwars zat was het gemak waarmee Dorinde van Oort bepaalde niet bewezen feiten steeds makkelijker tot zekerheden bombardeerde. Dat was jammer, daar die zaken nu een eigen leven gaan leiden gelijk de manier waarop haar vader jarenlang zíjn *Paulus*-scheppingsverhaal kneedde.

Wat ook jammer is, is dat in het boek naast alle zekerheden over het leven en het denken van de kunstenaar nergens gesproken wordt over zijn arbeid. Zijn scheppende werkzaamheden. Waar werkte hij, hoe deed hij dat, was Dorinde er bij, wat heeft ze gezien, wat heeft ze meegemaakt? Ja, ze ging in bepaalde perioden mee naar de radiostudio. Later ook naar de filmopnamen voor de televisieserie. Maar het voorbereidende werk, hoe geschiedde dat?

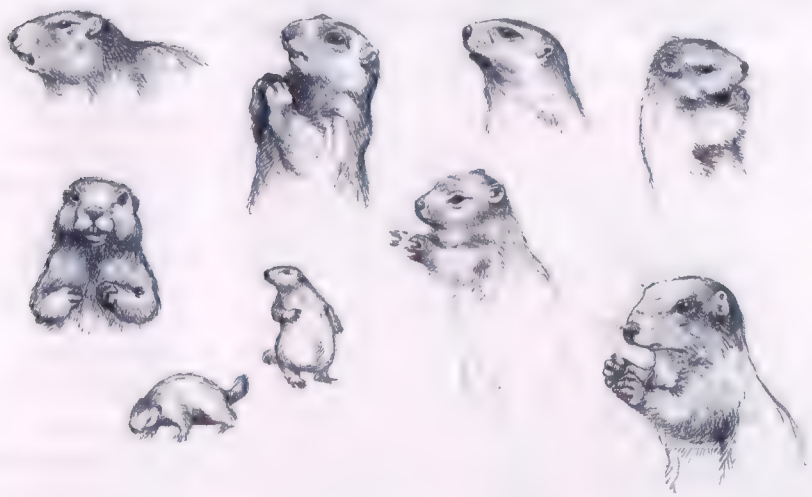

BOVEN - Studies 'naar de natuur getekend'. Alpenmarmotten uit 1979, waarschijnlijk gemaakt in de dierentuin van Arnhem.

ONDER - Enkele maanden eerder had Dulieu op vakantie in Bretagne het beest van Ploumanac vastgelegd, dat onderwerp werd van een compleet boek.

Neem Dulieus schetswerk, waarvan in interviews vaak sprake was. Op de laatste grote tentoonstelling, *De kunst van Jean Dulieu* in het Nederlands Stripmuseum in Groningen, waren veel prachtige schetsvellen te zien met niet alleen de figuren uit het *Paulus*-verhaal, maar ook landschappen, mensen-op-het-strand, dierstudies en andere onderwerpen. Pagina's die gemaakt waren in zijn woonplaatsen Soest en Arnhem, of op vakantielocaties in Engeland en Ierland, Frankrijk en Italië. Een deel van die schetsen werd opgenomen in het gelijknamige boek en het wachten is nu op het vervolg dat in de steigers lijkt te staan!

Schetswerk

Als ik op de eerder genoemde stripbeurzen weer eens in discussie kwam met gelijkgestemden, kwamen we zo nu en dan te praten over de waarde van schetswerk in het algemeen. Moet je die schetsen wel tonen? Is het niet onhebbelijk om jan en alleman een blik achter de schermen te gunnen van de intiemste gedachten en dito getekende uitingen van een kunstenaar? Pas als een schets is uitgewerkt ontstaat een tekening die de kunstenaar zelf de moeite waard vindt, die het niveau heeft om aan het publiek te kunnen worden getoond. Wat daaraan vooraf gaat is toch eigenlijk een privékwestie.

Keer op keer werd dit ouderwetse idee door mijn discussiegenoten met veel overtuiging van tafel geveegd. In een wereld waarin de privacy met sprongen afneemt is dat standpunt al lang gepasseerd; ik werd een roepende in de woestijn.

Lang geleden deden talloze kleinere fanzines hier hun baanbrekende werk hielden ze me voor, door hun interviews met stripmakers rijkelijk te voorzien van allerhande schetswerk. Dat was kicken voor de samenstellers en het gebeurde kennelijk met volledige instemming van de kunstenaars, die vooral in het begin met verbazing zullen hebben gereageerd op die gretige belangstelling voor hun gekrabbel. Het duurde niet lang of ook tekenaars die hun kunstenaarschap met een grote K mochten schrijven schaamden zich niet langer om zich van heel dichtbij op de vingers te laten kijken. Verschenen naast Toonders uitspraken in de jaren 1970 aarzelend wat plaatjes van Heer Bommel in ronde potloodlijnen, Uitgeverij Casterman zag al snel de commerciële kant van de zaak en bundelde in 1986 het potloodwerk van een onvoltooid *Kuifje*-verhaal.

Een onuitputtelijke bron

'The Making of' werd uiteindelijk big business en vrijwel alle documentatie over kunstprojecten, films, strips, boeken staat tegenwoordig bol van verwijzingen naar een voorgeschiedenis. Op de wekelijkse veilingen van Catawiki kunnen we zelfs met eigen ogen aanschouwen hoe schetswerk van bekende tekenaars vaak meer oplevert dan de uitgewerkte pentekening!

Zo is langzamerhand zelfs bij mij het besef ontstaan dat de schetsen van Dulieu een belangrijke plaats innemen in het productieverhaal van de boskabouter; een gevoel dat wordt versterkt door wat men ons laat zien in bijvoorbeeld de bijlagen van de nieuwste reeks *Paulus*-boeken, de *Gouden Klassiekers*. In Dulieus schetsen ontstonden immers de ideeën en de nieuwe figuren, die daarna werden uitgewerkt tot 'echte' verhalen voor boeken en tijdschriften. Ze laten ook zien hoe zijn stijl in bepaalde jaren met sprongen vooruit ging, en hoe hij regelmatig van materiaal wisselt om zijn tekeningen mee op papier te zetten.

Wat verder opvalt is hoe hij met het verstrijken der jaren zelfs aan zijn oudste figuren voortdurend blijft sleutelen. Dertig jaar na de eerste Paulus-krabbels en inmiddels duizenden tekeningen verder, oefende hij nog steeds op het koppie van zijn boskabouter of op de vliegbewegingen van de uil Oehoeboeroe. Daar tussendoor ontstonden pagina's met andere onderwerpen, fantasieën, bomen, of realistisch getekende dieren, afhankelijk van de plek waar hij op dat moment was en van de gemoedstoestand waarin hij zich bevond.

De schetsen vormen zodoende een onuitputtelijke bron voor diegene die tussen nu en ooit nog over Dulieus werk wil gaan schrijven. Want de biografie van Dorinde van Oort laat ons veel lezen, maar vertelt slechts een deel van het verhaal.

annette.wouters@stripschrift.nl

Lieve lezers...

ILLUSTRATIE FRITS JONKER

...Nederlandse striptekenaars hebben tere zieltjes. Ze vinden jouw tekening mooi als je hun tekening mooi vindt. Stripjournalisten en critici worden geduld zolang ze de tekeningen van de striptekenaars mooi vinden.

Kritiek wordt niet geaccepteerd en altijd gezien als een persoonlijke aanval. Moeilijke vragen stellen is verboden. Zeuren over de organisatie van een stripfestival is verboden. Vragen hoeveel duizend euro striphater Arnon Grunberg krijgt voor een lezing op zo'n festival is verboden. Zeggen dat de stripintendant er een soepzooi van heeft gemaakt – streng verboden.

Een in elkaar geflanst flutblaadje een inelkaar geflanst flutblaadje noemen is verboden, want het is een Turk die het blaadje inelkaar heeft geflanst en Turken zijn zielig. Roepen dat de poppetjes van Maaike Hartjes weinig om het lijf hebben, is verboden. Want het is Maaike Hartjes en Maaike Hartjes is zielig. Kritiek hebben op het dyslectische verwarde-oude-mannenproza van Ger Apeldoorn mag ook niet, want Ger Apeldoorn is zielig.

Dit is mijn vierde column in Stripschrift. *Op mijn vorige drie columns, allemaal over belangrijke zaken, is nauwelijks gereageerd. Behalve door Erik Kriek, die meldde dat het hem allemaal zal boeiuh, want hij heeft wel wat belangrijkers te doen, zoals strips tekenen.*

Daarin heeft Kriek natuurlijk helemaal gelijk. Striptekenaars moeten strips tekenen. Maar voor wie teken je die strips? Voor jezelf en je collega's? Of denk je ook wel eens aan het potentiële lezerspubliek buiten je eigen kringetje?

Als je op kosten van Vadertje Staat je pretentieuze rotzooi zit te tekenen, is het dan niet redelijk dat Jan Salie ook eens wil zien wat je allemaal zit te doen? En mag hij er dan wat van vinden? Of ben je als Kunstenaar met een grote K te hoog verheven boven het rapaille om verantwoording af te leggen?

Zou het niet mooi zijn als er openlijk wordt gepraat over wat de Nederlandse stripwereld allemaal voortbrengt, en hoe dat precies gaat? Zou de Nederlandse strip daar niet beter van worden, als er wordt nagedacht, wordt gediscussieerd, al zal het inderdaad best wel eens pijn doen als er iets onaardigs over je werk wordt gezegd?

Onlangs had ik in De Volkskrant, *naar aanleiding van de uitreiking van de Extreme Cowardice Award aan de Nederlandse stripwereld, een fijn Duel met cartoonist Jos Collignon. Hij legde uit waarom hij geen Mohammed-cartoons maakt, waarom dat volgens hem ook niet nodig is. Allemaal heel beminnelijk en beschaafd.*

Het kan dus wel.

peter.breedveld@stripschrift.nl

MARQ DENKT

door Marq van Broekhoven

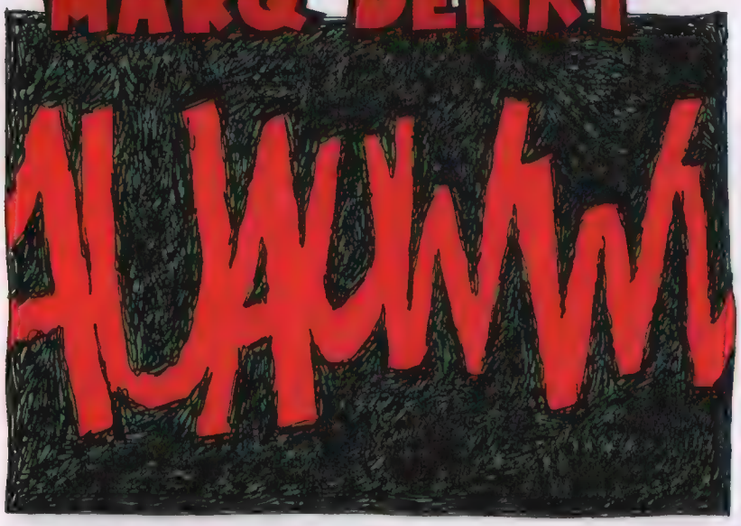

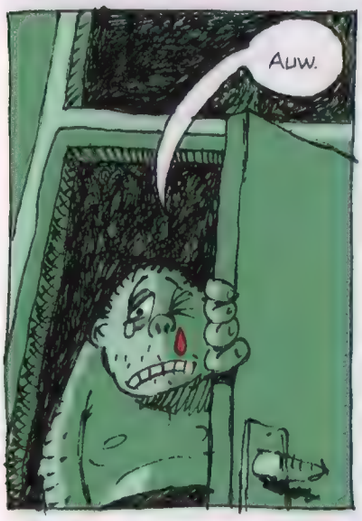

NEE! Ga weg met dat enge oog van je! Ik wil het NIET zien!
Moet ik je naar de huisartsen-post rijden?
Neuh... AUWAUW. Zo'n scherpe Boeklon-punt van dat klote-biebboek! Au!

Is morgen **vast** weer over.
't Is gewoon de WRAAK VAN LEWIS TRONDHEIM!
Strontheim?
Lewis Trondheim... De Franse striptekenaar. 't Is mijn **eigen** schuld.
Ik heb de grootmeester driemaal **verloochend**.
Au.
Het begon een jaar of tien geleden...
Tijdens Stripdagen Haarlem...
Lewis was er ook, op uitnodiging van mijn toenmalige uitgever.
Bonzjoer musjeu Trondheim.
De Grootmeester bleek in niets de misantroop die ik uit de artikelen kende...
Trondheim heeft geen zin.
Deze aimabele man wilde zelfs van zijn 'Ollandse collega's wat bruikbare Nederlandse zinnetjes leren.
En dus leerden we 'm een echte **gezellige** binnenkomer...
ZJULIE ZEN ALLEMAL KLODZAKKEU!
Met 'n hilarisch avondje tot gevolg... (voor ons dan toch).
HAHAHA!
Tranen in m'n ogen van 't lachen...
Tja.
De tweede keer was toen ik gevraagd werd naar m'n **favoriete** strips en ik bewust Donjon niet noemde.
Anders zou men misschien denken dat mijn Jodocus de Barbaar daardoor **beïnvloed** is.
Als klap op de vuurpijl schreef ik op m'n weblog dat ik niet snap waarom **mijn** strip in recensies **telkens** vergeleken wordt met die van Trondheim.
Tja.
Dus... eh...
Ekskuzee mwa bokoe, mon sjer Lewis.
Uit.

PIRATEN!

Het testament van kapitein Crown
deel 1: Vijf bastaardkinderen (1 van 2)
48 pagina's | hardcover | ISBN 978-90-5885-831-3

DRAKEN!

De Orde van de Drakenridders
deel 10: Naar het licht
48 pagina's | hardcover | ISBN 978-90-5885-742-2

DUIVELS!

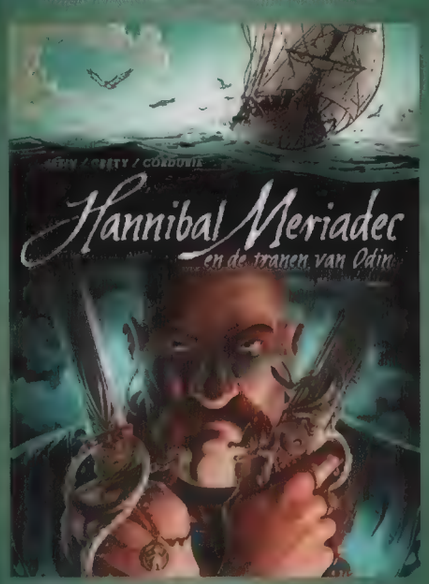

Hannibal Meriadec
deel 3: Santa Maria Della Salute
48 pagina's | hardcover | ISBN 978-90-5885-830-6

SILVESTER GALERIE
EXPOSITIE
23 FEB t/m 31 MRT
KLEINE HOUTSTRAAT 11a
SILVESTER HAARLEM

Wollodrïn

verschijnt 22 februari
56 pagina's kleur | hardcover | ISBN 978-90-5885-820-7

AUTEUR **JÉRÔME LERECULEY** *(ARTHUR, ZEVEN DIEVEN)* SIGNEERT **22 FEBRUARI** BIJ STRIPBOEKWINKEL SILVESTER 'S-HERTOGENBOSCH EN OPENT **23 FEBRUARI** ZIJN EXPOSITIE BIJ SILVESTER HAARLEM
(bezoek onze website voor meer informatie)

WWW.SILVESTERSTRIPS.NL

SILVESTER

VAN GOGH IN DEN HAAG

De vroege jaren, mede mogelijk gemaakt door de gemeente Den Haag, draait om de periode 1881-1883 en geeft een doorwrocht beeld van de eerste pogingen van Vincent van Gogh om zich als kunstenaar te ontwikkelen. Na te zijn afgewezen door zijn nicht Kee (en haar familie) besluit hij om zich in Den Haag te vestigen om daar een carrière als schilder op te bouwen. Zijn neef, de bekende schilder Anton Mauve, is bereid hem te helpen en introduceert Van Gogh bij een aantal collega-schilders van de Haagse School onder wie Breitner, Maris, Weissenbruch en Blommers.

Mauve trekt echter al spoedig zijn handen van de in zijn ogen eigenwijze, onverzorgde en eeuwig in geldzorgen verkerende Vincent af. Vooral nadat deze een verhouding aangaat met de zwangere prostituee Sien Hoornik. Geld van zijn broer Theo, bedoeld voor Vincents onderhoud, gaat voor een groot deel op aan Sien en haar familie. In augustus 1883 bereikt de verstandhouding met zijn broer, die het zat is een compleet gezin te moeten onderhouden, een dieptepunt. Vincent vertrekt, alleen, naar Drenthe op zoek naar inspiratie en vrijheid.

Schilder en illustrator **Teun Berserik** heeft zich, gezien de literatuurlijst in het boek, gedegen gedocumenteerd over deze periode uit het leven van Van Gogh. En het resultaat is ernaar. In mooie, verzorgde tekeningen geeft hij treffend de wilskracht weer van de beginnende schilder, zijn verwoede pogingen een eigen stijl te ontwikkelen, en de eerste tekenen van zijn geestelijke aftakeling.

De vroege jaren is eerder als serie gepubliceerd door de krant *Den Haag Centraal* onder de titel *Van Gogh in Den Haag*. BP

Vincent van Gogh – De vroege jaren

Berserik
Oog & Blik/Bezige Bij 2012
ISBN 978-90-5492-370-1
Prijs €19,90
136 pagina's
Kleur (sk)

INKIJKJE IN VAN GOGHS LEVEN

De Nederlandse kunstenaar Vincent van Gogh is in de afgelopen jaren een geliefd onderwerp voor striptekenaars geworden. De versie van **Barbara Stok** heeft wat weg van een educatieve strip, maar soms weet zij door gebruik te maken van de brieven van Van Gogh en een bijzondere pagina-indeling, de strip naar een hoger plan te trekken. Meer dan op een andere strip lijkt *Vincent* in zijn ontwapenende benadering en treffend kleurgebruik dan ook op het korte filmpje van de Japanse sterregisseur Akira Kurasawa over de schilder.

Nijgh & Van Ditmar, die het boek met steun van het Mondraan Fonds kon uitgeven, heeft niet getwijfeld of de rudimentaire stijl van Stok wel samenging met het leven van Vincent. Met de beschrijving van zijn aankomst in Arles weet Stok dergelijke twijfels weg te nemen. Niet alleen wordt er erg bewust met kleur omgegaan, ook weet de auteur door rustige frames en het kalme verloop van het verhaal een sterk 'establishing shot' neer te zetten. Het karakter van Van Gogh contrasteert sterk met de rust en schoonheid van Arles. We treffen de schilder in zijn meest productieve maar ook meest zware periode van zijn leven. Vincent glijdt steeds verder af en ook de aankomst van schilder Gaugain kan hier uiteindelijk geen verandering in brengen.

Met *Vincent* slaagt Stok er in om het leven van Vincent op een erudiete en visueel aangrijpende manier weer te geven. De rustige stijl en pagina-indeling maken af en toe plaats voor een hectiek die refereren aan de mentale staat en het werk van de schilder. Zijn werk schemert overigens in het gebruik van kleur en op andere manieren steeds door op de pagina's van het stripboek. Het gebruik van brieven van de schilder geeft de strip bovendien een gevoel van authenticiteit. RSp

Vincent

Stok
Nijgh & Van Ditmar 2012
ISBN 978-90-388-9630-4
Prijs €29,90
144 pagina's
Kleur (sk)

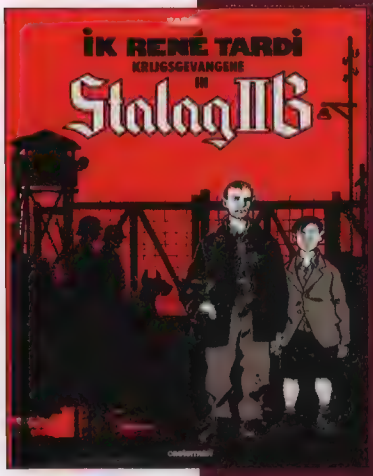

Krachtige verbeelding van tijdsgebrek

In *Ik René Tardi – Krijgsgevangene in Stalag IIB* vertelt **Jacques Tardi** het verhaal van zijn vader, René Tardi. René was één van de vele trotse Franse soldaten die er van uit gingen dat het Franse leger met de Maginot-linie onverslaanbaar was. Twaalf dagen na de invasie werd het Franse leger echter verslagen door de nazi's. Hoewel de Fransen graag verhalen over het heldhaftige verzet tijdens de bezetting wordt amper gerept over de belevenissen van de verslagen soldaten.

René Tardi spendeerde ongeveer vijf jaar van zijn leven in een kamp. Na de Tweede Wereldoorlog ontvingen de verslagen soldaten nooit iets substantieels voor hun offer. Dit is misschien ook de reden waarom zoon Jaques recentelijk toetreding tot de fameuze Legion d'Honneurs weigerde. Waarom zou hij een onderscheiding verdienen voor iets dat hij graag doet, terwijl de krijgsgevangenen nooit geëerd zijn?

In de strip zijn de herinneringen aan de korte strijd en het kamp van Tardi's vader niet spectaculair verbeeld. Er zijn geen ontsnappingspogingen of gevechten. De grootste heldendaad van René is zijn gevecht met twee Duitse tanks. Het commentaar van zijn zoon: ''t Is anders dan in films! Minder goed!' Door het gehele verhaal voert zoon Jacques zichzelf ten tonele als een schooljongen. Hij blijft zijn vader vragen naar meer actie en verzet, René vertelt echter de saaie waarheid over zijn verblijf in Stalag IIB; het was vooral veel verveling en symbolisch verzet. Zo zorgden de Fransen dagelijks voor verwarring tijdens het appèl. De Duitsers telden nooit hetzelfde aantal mensen. Jacques Tardi had het verhaal van zijn vader best meer spanning mee kunnen geven. Maar de Fransman lijkt met dit werk vooral te willen zeggen wat een zonde van de tijd deze oorlog voor de Franse krijgsgevangenen was.

De stijl van Tardi is ten opzichte van zijn werk over de Eerste Wereldoorlog niet veel veranderd. Zo is de pagina-indeling nog steeds in drie stroken over de breedte. Zijn stijl is krachtig en aangrijpend, al gebruikt hij in deze wel erg veel tekst. Het feit dat Tardi zichzelf in het boek ook een plaats geeft is sterk maar heeft niet dezelfde kracht als het eindeloze geëtter tussen Artie en Vladek Spiegelman in *Maus*. Toch is er ook wat te zeggen voor Tardi's benadering, die de lezer nog meer dwingt tussen de regels, of beter, tussen vader en zoon te lezen.

Ik René Tardi – Krijgsgevangene in Stalag IIB is een memorabel en persoonlijk werk. Dit eerste van twee delen eindigt met het vertrek van René uit het kamp tegen het einde van de oorlog. Of het tweede deel van deze serie avontuurlijker is, is moeilijk in te schatten. De verbeelding van de verveling die in het kamp heerste, is juist de bron van de zeggingskracht van deze strip. RSp

In de dagen na de komst van de Russen sloten de schildwachten de gevangenen 's morgens in hun barakken op om de wagens vol kadavers voor hen te verbergen

Ik René Tardi – Krijgsgevangene in Stalag IIB

Tardi
Casterman
ISBN 978-90-303-6745-1
Prijs € 29,90
188 pagina's
Zwart/wit (hk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

[EN VERDER]

Alter Ego 6: Darius (Efa/Renders/Lapière, Dupuis). Met de verschijning van dit deel is deze zesdelige serie rond een farmaceutisch schandaal afgerond. In elk deel staat een hoofdpersoon centraal. De volgorde van lezen maakt niet veel uit. Origineel, enigszins gekunsteld idee. Maar spanning volop. RS

Barracuda 3: Duel (Jérémy/Dufaux, Dargaud). Dufaux schiet een beetje uit de bocht door monstrueuze ingrediënten in deze piratenstrip te plaatsen. Jérémy houdt de strip overeind door toegankelijke realistische tekeningen. TdK

Canardo 21: Honingval (Sokal, Casterman). Sokal heeft zich in dit schimmige politiek geladen avontuur duidelijk laten inspireren door de affaires van de Franse politicus Dominique Strauss-Kahn. RS

Djinn 11: Een eeuwige jeugd (Dufaux/Mirallès, Dargaud). Disfunctioneel naakt in een bijzonder fraaie stijl. Het verhaal waait op dezelfde bries mee als de dunne kleding en is geladen met een indringende exotische sfeer: dat is de stille kracht van Djinn. NU

De grappigste avonturen van Donald Duck 39 (Diverse auteurs, Sanoma). De Spaanse tekenaar Cèsar Ferioli Pelaez heeft zich gespecialiseerd in *Mickey Mouse* en dat is terug te zien in dit deel. Een selectie verhalen van de afgelopen dertig jaar met in het slotverhaal een uitleg van Mickey over hoe een strip gemaakt wordt. TdK

Drakenbloed 5: Die goeie, ouwe Lodewijk! (Créty/Isten, Silvester). Kapitein Hannibal Meriadec en zijn gevolg zijn op weg naar de enige doorgang naar een andere wereld waar Drakenbloed zich zou bevinden. Dan worden ze door een geduchte, onalledaagse vijand aangevallen. Deze knap getekende, bizarre geschiedenis wordt voortgezet. BP

Persoonlijke geschied-schrijving in stripvorm

Nico Schuurman wordt sterk geboeid door persoonlijke verhalen over buitengewone omstandigheden. Wie een dergelijke fascinatie combineert met belangstelling voor de twintigste-eeuwse Nederlandse geschiedenis zal zijn belangstelling al snel richten op de Tweede Wereldoorlog. Als geboren en getogen Edenaar kent Schuurman de verhalen van zijn ouders over de gevechtshandelingen bij de Grebbelinie in de meidagen van 1940 en de daaraan voorafgaande mobilisatie. Als autodidact probeert hij deze ervaringen in stripvorm weer te geven.

Het resultaat is een stripboek waarin hij de ervaringen verweeft van zijn familie, verteld vanuit het perspectief van het jongetje Adriaan. Diens oom, Henk Buurman, maakt de strijd tegen de binnenvallende Duitse roepen als soldaat aan de Grebbelinie mee. Waar het voor de kleine Adriaan een spannend, ietwat onwezenlijk avontuur lijkt te zijn, vormt de Duitse opmars voor zijn oom de harde realiteit. Hij sneuvelt op 13 mei, kort voordat de Duitse bezetting van Nederland definitief een feit is.

De verbinding tussen de ervaringen van deze twee Nederlanders van verschillende generaties is dun. Dat draagt ertoe bij dat het verhaal een enigszins opsommerig, zij het informatief karakter heeft. De ietwat houterige tekenstijl, voorzien van felle kleuren, draagt niet altijd bij aan het overtuigen van de lezer. Evenwel is het initiatief voor deze publicatie, als een vorm van lokale en persoonlijke geschiedschrijving van onderop, sympathiek. KR

Grebbelinie 1940 – Bloedspoor

Schuurman
Boekscout.nl 2012
ISBN geen
Prijs €15,95
32 pagina's
Kleur (sk)

Durandal 3: Het mark Bretagne (Lemercier/Jarry, Daedalus). In deze episode, waarin enge griezels met regelmaat op de voorgrond treden, wankelt de mark (*niet het*) Bretagne. De goden spelen ook al geen rol meer. De tekeningen van Gwendal Lemercier houden het verhaal overeind. BP

Empire USA 12: Periode 2-6 (Desberg/Koller, Dargaud). Einde van de 2e cyclus. Tekenaar Daniel Koller, die eerder garant stond voor twee delen van *I.R.S. – All Watcher*, heeft zichtbaar moeite met de anatomie van het menselijk hoofd. AvO

De feul 3: De erfenis (Peynet/Gaudin, Medusa). In een wereld in verval tracht een aantal stammen het door vervuiling praktisch onleefbaar geworden milieu op hun eigen wijze in balans te brengen. Het verwijderen van radioactief materiaal – de erfenis van hun voorvaderen – gaat hun macht echter te boven. RB

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

De best gesorteerde stripwinkel in de Zaanstreek!

Stripboekhandel
De 9e kunst

Voor nieuwe en bijzondere albums

Altijd leuke aanbiedingen!

Veeringstraat 54
1502 NM Zaandam
tel. 06-28919687

Zie de website voor de huidige acties!

www.stripboekhandelde9ekunst.nl

Geboren in een verkeerd lichaam

Er is iets raars met Michel Vaillant: hij wordt ouder. Waar de meeste striphelden eeuwig jong blijven, is de raceheld geïnfecteerd door het fenomeen tijd. Het heeft er ongetwijfeld mee te maken dat zijn avonturen zich afspelen in een wereld waarin de actualiteit van vandaag de geschiedenis van morgen is. Nergens gaan de ontwikkelingen zo snel als in de Formule 1. Een auto van een jaar oud is een museumstuk, het startveld van tien jaar geleden een klassiekertocht. En ondertussen heeft Vaillant al hele generaties collega's versleten, want geestelijk vader Jean Graton vond het prachtig om hem aan echte racehelden te koppelen. Maar ja, als die collega's ouder worden, dan Vaillant ook.

Maar als die collega's stoppen, dan Vaillant niet. In 1957 beleefde hij als jonge coureur zijn eerste avontuur, reken maar uit hoe oud hij nu ongeveer is. 'The show must go on' en dus is hij met het verstrijken der jaren vaag blijven steken op een midlifecrisis-leeftijd. Dan is het niet geloofwaardig om de strijd aan te gaan met de jonge generatie, iets wat zelfs de meest succesvolle coureur aller tijden – Michael Schumacher – na zijn veertigste niet is gelukt. Op zo'n moment is een herstart van de serie gewenst, als een reality check. Daarin verzuimen de makers echter met het eerste album *In de naam van de zoon* van 'Michel Vaillant nieuwe stijl'. Onbegrijpelijk dat scenaristen **Philip Graton** en **Denis Lapière**, en tekenaars **Marc Bourgne** en **Benjamin Benéteau** de kans niet hebben aangegrepen om Vaillant als twintiger in het nu te plaatsen, of desnoods zijn zoon achter het stuur te zetten. Die zoon verzet zich juist tegen de autofiele tradities van de familie: dramatisch een mooie zet, maar geen oplossing voor een groot probleem. Want gaan we nu nog vijftig jaar geloven dat iedereen ouder wordt maar alleen Vaillant een beetje en dat hij onverminderd mannen als Vettel en Alonso en de generaties die gaan komen om de oren rijdt? *In de naam van de zoon* is best lezenswaardig, maar het had beter 'Herboren in een verkeerd lichaam' kunnen heten. NU

Michel Vaillant – Nieuw seizoen 1: In de naam van de zoon

Graton & Lapière & Bourgne & Benéteau
Graton 2012
ISBN 978-90-314-3220-2 (sk)
ISBN 978-90-314-3224-0 (hk)
Prijs € 6,95 (sk)
€ 12,95(sk)
56 pagina's
Kleur (sk + hk)

[EN VERDER]

Final Incal 2: Loez van Garra (Jodorowsky/Ladrönn, Daedalus). Hoewel de continuering van het verhaal van John DiFool in het Metabaronnen-universum voor fans een absolute must is, hebben de tekeningen van Ladrönn niet de kracht van die van Moebius. Maar dat Ladrönn dicht in de buurt komt is al een prestatie op zich. RSp

De glazen degens 2: Ilango (Zuccheri/Corgiat, Daedalus). Als de aarde dreigt af te stevenen op een catastrofe van apocalyptisch formaat dalen uit een andere dimensie vier glazen degens neer. Wie deze wapens weet te verenigen heeft de toekomst. Sylviane Corgiat tekent voor het spannende scenario en de verfijnde en gedetailleerde schetsen zijn van Laura Zuccheri, die ook de inkleuring voor haar rekening neemt. BP

Godfried van Bouillon 1 (Servais, Dupuis). In dit eerste deel combineert Jean-Claude Servais het levensverhaal van de befaamde Belgische ridder met een hedendaagse, melancholische liefdesgeschiedenis. Ook een nostalgische terugblik op de jaren zestig, toen meneer pastoor nog de baas was. Sfeervol getekend, de inkleuring is van Raives. BP

Hara Kiwi 8 (Lectrr, Silvester). Tachtig cartoons waar het geluk van de eenzaamheid afspat. Actueel maar toch tijdloos. Lectrr is nergens gekunsteld. Hij is een standup comedian, die zijn volgers mild maar vol overtuiging de maat neemt. RB

Het jaar van Hein 4: 2012 (De Kort, L). Uitgeverij L brengt voor de vierde keer een compilatie uit van cartoons en strippagina's die Hein de Kort in een jaar maakte. Het gaat om publicaties in onder andere *Het Financieele Dagblad* (*Van pegels & zwart zaad*), *Het Parool* (*Piet en Riet van de Buis*) en *Revu* (*Dirk en Desiree*). Zo gebundeld heeft het wel iets van een stripconference over 2012. Bijzonder geestig. RS

Jan, Jans en de kinderen 50 (Studio Jan Kruis, Sanoma). Sober uitgevoerd jubileumalbum met gouden tintje van deze klassieke familiestrip. Achterop laat geestelijk vader Jan Kruis weten dat de studio hem bijna heeft ingehaald. Het eerste album waar Studio Jan Kruis

Zonder zorgen

Yang
Oog & Blik/
Bezige Bij 2012
ISBN 978-90-
5492-363-3
Prijs € 27,50
248 pagina's
Zwart/wit (sk)

Geduld is een schone zaak

Het relatief onbekende Mantsjoerije in het noordoosten van China vormt het decor waartegen **Belle Yang**, een Amerikaans kunstenares met Chinese wortels, de geschiedenis van haar ouders en grootouders plaatst. De confrontatie met de Japanse bezetter in de jaren 1930 en de omwentelingen in het communistische China gaan de familie, die tot de bezittende klasse behoorde, niet in de koude kleren zitten – om het voorzichtig uit te drukken. Yang laat haar vader Baba vanuit de hedendaagse Verenigde Staten terugblikken op de historische ervaringen van grootvader en andere familieleden, zoals tweede en derde oom. Die afstandelijke benamingen maken het de lezer niet eenvoudig om zich te identificeren met de personages.

Ook de tekenstijl is niet bepaald aantrekkelijk. Er zijn stripklassiekers is zwart/wit maar een dergelijk succes is met dit verhaal niet haalbaar. In combinatie met de traagheid waarmee de strip zich voortbeweegt rijst de vraag of deze kennismaking met een toch interessante verzameling levensverhalen uit de bewogen twintigste eeuw niet beter in een compactere vorm vertolkt had kunnen worden. Het optreden van bijvoorbeeld de stalker die de auteur in de Amerikaanse realiteit achtervolgt had dan achterwege gelaten kunnen worden. Maar wie geduld heeft, raakt uiteindelijk toch geboeid. KR

aan meewerkte was nr.26. Het tekenwerk van dit 50ste album laat overigens wel wat te wensen over, net als de soms net-niet-scherpe grappen. RS

Kid Paddle 13: Slime project (Midam, Ballon). Gevatte humoristische jeugdstrip die ook leuk is voor volwassenen. Inclusief een paar afleveringen van de spin-off *Game over* en een minidossier. RS

De lemen troon 5: De maagd (Theo/Richemond, Silvester). Ondanks de sfeervolle tekeningen van Theo verliest dit album zijn aantrekkelijkheid in de grote lappen tekst. Overbodig en vertragend. TdK

Lucky Luke naar Morris 5: Ieder voor zich (Achdé/Pennac/Benacquista, Lucky Comics). De zoveelste confrontatie tussen Luke en de Daltons. In dit deel ontstaat binnen de Dalton-gang een strijd om het leiderschap binnen de familie. Joe wordt te bazig. Ook ma Dalton doet weer mee. Leuk, voorspelbaar verhaal. BP

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

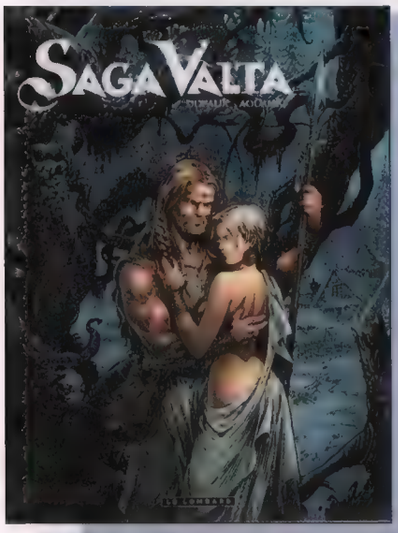

Boeiend als Shakespeare door de Lage Landen

Saga Valta is het eerste deel van een samenwerking tussen **Mohamed Aouamri** (vooral bekend van *Roodhaar)* en veelschrijver **Jean Dufaux**. In deze strip maakt de dappere Valgar een ernstige fout om verliefd te worden op de dochter van Thorgerr met zijn honderd krijgers. Ze krijgen samen een zoon, Gunnar. De grootvader is hier allerminst blij mee en reeds enkele minuten na de geboorte stormt hij bij het kersverse ouderpaar binnen en verjaagt Valgar. Op de vlucht voor de honderd krijgers kan de Viking alleen overleven dankzij de legendarische lans van Jahell.

In *Saga Valta* combineert Dufaux Scandinavisch getinte fantasy met de aanwezigheid van rauwe bloeddorstige types zoals Ogerth de kronkelaar, een spinachtig monster, dat Valgar niet kwaad gezind blijkt te zijn, maar gehakt maakt van de mannen van Thorgerr. Ook zeer aanwezig zijn de verslinders, uitgehongerde zombies die het op, al dan niet dood, mensenvlees hebben voorzien.

Het scenario mag er wezen met een schare intrigerende personages, mooie vrouwen en een doortimmerde mythologie. In deel één van dit tweeluik wordt er heel wat afgehakt en geschoten. Hoofden vliegen als kanonskogels door de lucht en ook de verslinders komen aan hun trekken. *Saga Valta* wordt meesterlijk geschetst door Aouamri die Dufaux' ontketende verbeelding uitnemend tot leven weet te brengen. BP

Saga Valta 1

Aouamri & Dufaux
Lombard 2012
ISBN 978-90-5581-796-2
Prijs € 6,95
56 pagina's
Kleur (sk)

SKARPERDINN IS GEHUWD MET DE MOOIE HILDEGIRRD MET HET KORTE HAAR. ZE IS DE DOCHTER VAN MIKLAS DE POOL, DIE MET ZIJN TROEPEN OPRUKTE TOT AAN DE POORTEN VAN RADERLAND. HAAR ZUSTER SOSSJA IS DE WEDUWE VAN KONING KIMRRAD, DIE HEERSTE OVER DE COMRA-EILANDEN, TEN NOORDEN VAN IERLAND.
HILDEGIRRD HIJST HAAR MAN OP OM OORLOG TE VOEREN, WANT ZE AAST OP HET LAND VAN RERSTHORSHVALL, EIGENDOM VAN HUN ERFVIJAND, SÖRR DE VERMINKTE

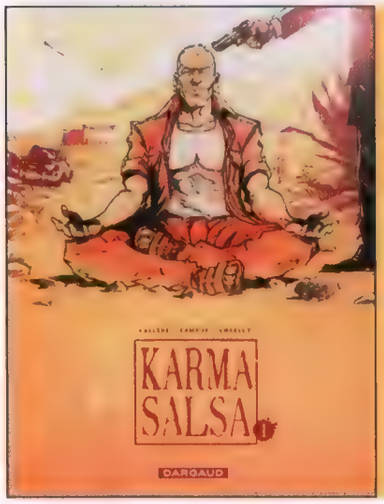

Misdaad tegen wil en dank

Karma salsa is een strip met twee gezichten: een ruig misdaadverhaal afgewisseld met meditatieve momenten. Hoofdrolspeler Ange is een vrijgekomen misdadiger die ogenschijnlijk geleerd heeft met zichzelf in het reine te komen. Omdat hij, voordat hij in het gevang belandde, een groot geldbedrag heeft verstopt, zijn zijn vroegere kameraden hem niet vergeten. Het duurt niet lang of hij wordt gedwongen zijn oude levensstijl op te pakken. Tekenaar **Fred Campoy** hanteert een krasserige stijl met een ingetogen inkleuring. Hij wisselt per pagina grote platen af met reeksen kleinere. Scenaristen **Joël Callède** en **Philippe Charlot** creëren een type 'ruige bolster, blanke pit', vergelijkbaar met acteur Sylvester Stallone in zijn rol als bokser Rocky. Ook Ange trad vroeger op als clandestiene prijsbokser en wordt nu tegen wil en dank weer het milieu ingetrokken. De miljoenenschat is aan het eind nog niet boven water. Aan klassieke cliffhangers voor nieuwe delen derhalve geen gebrek. TdK

Karma salsa 1

Campoy & Callède & Charlot
Dargaud 2012
ISBN 978-90-8558-255-7
Prijs € 6,95
48 pagina's
Kleur (sk)

[EN VERDER]

De oorlog van Alan – Herinneringen van Alan Ingram Cope 3 (Guibert, Silvester). Eindelijk is het derde en laatste deel van het meesterwerk van Guibert daar. Dit op de herinneringen van een Amerikaanse soldaat gebaseerde oorlogsepos is zowel qua verhaal als qua tekenstijl onvergetelijk. RSp

Overlevenden – Kwantumanomalieën 2 (Léo, Dargaud). Léo creëert een fascinerend universum waarin een groep verdwaalde reizigers kennis maakt met tijdzones, vreemde wezens en onmogelijke theorieën tegen een basale menselijke achtergrond van grote liefde en onmetelijk leed. TdK

Prometheus 4: Mantiek (Bec/Bocci/Raffaelle, Daedalus). De talloze verhaallijnen maken het lezen van Prometheus er niet eenvoudiger op. Dat een reeks onverklaarbare ontwikkelingen de aarde overweldigt is wel duidelijk, maar kennis van de drie eerder verschenen delen is onontbeerlijk. BP

Robbedoes geannoteerd 2: Boeven op de kermis (Franquin/Jidéhem, Dupuis). Na de warme ontvangst van de geannoteerde en opnieuw ingekleurde heruitgave van *Bravo Brothers* komt Dupuis nu met *Boeven op de kermis* in een vergelijkbare uitgave. José-Louis Bocquet en Serge Honorez geven tekst en uitleg bij dit avontuur uit 1958 dat oorspronkelijk is opgenomen in het album *Het nest van de Marsupilami's*. In deze bijzonder fraaie heruitgave is de laatste halve plaat teruggeplaatst die in het eerdere album ontbrak. RS

De Schorpioen 10: In de naam van de zoon (Marini/Desberg, Dargaud). De Schorpioen zet Rome op stelten tijdens zijn zoektocht naar zijn biologische vader. Het redelijk spannende verhaal van deze strip wordt ondersteund door redelijk spannende tekeningen. RSp

Thomas Silane 5: Vlucht (Buendia/Chanoinat/Zaghi, Daedalus). Het fototoestel van Thomas belandt in criminele Russische handen en met zo'n gegeven is inderdaad een album te vullen. Maar waarom moet dat album opeens op een ander formaat worden uitgebracht dan de eerdere delen van de serie? Stripverzamelaars houden niet van dit soort fratsen. AvO

De werelden van Thorgal – Kriss van Valnor 3: Een koningin waardig (De Vita/Sente,

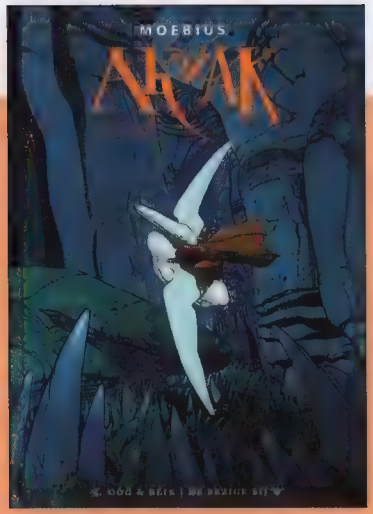

Arzak – Landmeter

Moebius
Oog & Blik/Bezige Bij 2012
ISBN 978-90-5492-371-8
Prijs €19,90
80 pagina's
Kleur (hk)

Laatste kunstje van de meester

Onder het pseudoniem Moebius wist de vorig jaar overleden **Jean Giraud** een eigen universum te creëren rondom de figuur Arzak (ook wel Arzach). Daarover verschenen in het Nederlands al eerder korte stripverhalen in de auteurreeks van Oberon in 1982, in deel 7 van *De verzamelde werken van Moebius* (Arboris, 1992) en in een parodieversie uit 1993 die bij uitgeverij Big Balloon verscheen onder de naam *De visioenen van Arzach*.

Dit nieuwe album van *Arzak* kan gezien worden als het laatste stukje nalatenschap van Moebius. De aanleiding lag in een opdracht van een buitenlandse producer die het plan had er een animatiefilm van te maken. Toen dit financieel niet rond kwam, besloot Moebius er, voor het eerst, een lang stripverhaal van te maken. Hoofdpersoon is de eenzame politieman/opzichter Arzak die continu speurend op zijn prehistorisch ogende vliegende pterodelf rondvliegt op zoek naar misstanden in een vergeten kolonie op de planeet Tassili. In *Arzak – Landmeter* bindt hij de strijd aan met ruimtepiraten die de jeugdige prins Domyo en zijn moeder willen ontvoeren.

Het verhaal stopt echter jammer genoeg halverwege. Er heeft zich nog niemand gemeld die de strip kan en/of mag afronden. De Moebius-fan zal genoegen moeten nemen met het extra dossier waarin de meester nog een toelichting geeft op een aantal teksten. TdK

Lombard). De afzonderlijke avonturen van Kriss van Valnor in deze spin-off beginnen die van Thorgal te kruisen in de reguliere reeks. Dit verhaal speelt zich in dezelfde periode af als *Thorgal 33*: De zwaardboot. Interessante ontwikkeling. RS

De wereld van Lucie 4: Lucie(s) (Martinez/Kris, Daedalus). In dit afsluitende deel komen alle puzzelstukken bijeen. Het slot van deze intelligente maar ook lastig te volgen psychologische thriller is verrassend. Lees deze reeks echt vanaf deel 1. TdK

Yoko Tsuno 26: De vloek van de amethist (Leloup, Dupuis). *Yoko Tsuno 26? Yoko Tsuno 26?* Op deel 25 moesten de liefhebbers vijf jaar wachten. De 80-jarige Leloup lijkt de smaak nu weer te pakken te hebben, want hij had slechts twee jaar nodig voor dit nieuwe deel. En de sleet zit er wat mij betreft nog niet op, dus het blijft een aanradertje. AvO

Zij 2: Zij-die-alles-ziet (Chouraqui/Aja, Daedalus). Deze avonturenstrip maakt niet al te veel indruk. De personageontwikkeling is traag en de overtuigende schoonheid van 'Zij' komt niet echt over in de tekeningen. RSp

ADVERTENTIE

Bul Super
Stripboekhandel
– sinds 1976 –
Vanouds de grootste!

Welkom
op onze nieuwe site
www.antiekestrips.nl

En natuurlijk ook
in onze winkel
Stripboekhandel
Bul Super
Breestraat 18-22
te Delft!

ADVERTENTIE

AKIM.nl

Waarom bestellen bij akim.nl ?

- Snelle service
- Uit voorraad leverbaar
- Snel en gemakkelijk betalen
- Niet goed geld terug

Vragen? mail naar info@akim.nl

AKIM
Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

catawiki

catawiki.nl
catawiki.be

Nu 2 avonden
Wekelijkse stripveiling!

- Bieden vanaf **vrijdag**.
- Kavels lopen op twee avonden af: **maandag en woensdag** vanaf 20:00 uur.
- Aanbod van **professionele en particuliere** aanbieders.

Opbrengst **€ 1.950**

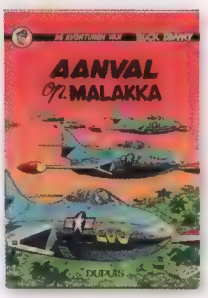

Opbrengst **€ 500**

Opbrengst **€ 750**

Opbrengst **€ 220**

Opbrengst **€ 420**

catawiki.nl/stripveiling

Zelf verkopen op de veiling?
Kijk voor uitleg op catawiki.nl/stripveiling/verkopen

Bekijk ook onze
Stripdagaanbieding

- Strips, zeefdrukken, beelden, etc.
- Kortingen van 50% of meer.
- Elke dag een unieke aanbieding!

catawiki.nl/dagaanbieding

's Werelds grootste catalogus & marktplaats voor verzamelaars

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

■ **t/m 24 februari 2013** *Expo 'CarTOENs – Vijftig momenten uit de geschiedenis van Bergen op Zoom', Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: www.markiezenhof.nl*

■ **t/m 26 februari 2013** *Expo 'François Walthéry – 50 jaar stripverhalen', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*

■ **t/m 28 februari 2013** *Expo 'De Kiekeboes in Turnhout', Nationaal Museum van de Speelkaart, Druivenstraat 18, Turnhout, België, info: www.speelkaartenmuseum.be*

■ **t/m 3 maart 2013** *Expo 'Hommages aan Ridder Marc Sleen', Marc Sleen Museum, Zandstraat 33-35, Brussel, België, info: www.marc-sleen.be*

■ **t/m 3 maart 2013** *Expo '60 jaar Donald Duck weekblad', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*

■ **t/m 17 maart 2013** *Expo 'Nico Visscher – 50 jaar Vis, 50 jaar Fris', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*

■ **t/m 8 april 2013** *Expo '10 jaar Ecritures', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*

■ **24 februari 2013** *16e Leuvense Strip- en dvd-beurs, Zaal Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: (+32)(0)16-236597*

■ **24 februari 2013** *Stripbeurs Nijdrop Opwijk, Kloosterstraat 9, Opwijk, België, info: www.nijdrop.be*

■ **9 t/m 10 maart 2013** *De Stripdagen, Evenementenhal Gorinchem, Franklinweg 2, Gorinchem, info: www.destripdagen.nl*

■ **16 t/m 17 maart 2013** *25e Wilrijkse Stripdagen, Gemeenschapscentrum Valaarhof, Letterkundestraat 135, Wilrijk, België, info: www.vlaamsstripcentrum.nl*

■ **22 maart t/m 21 april 2013** *Expo Jan Bosschaert (en anderen), CC Het Gasthuis (en andere locaties), Gasthuisstraat 22, Aarschot, België, info: www.ccgasthuis.be*

■ **5 mei 2013** *Strips op de Markt, Markt, Gouda, info: www.stripsopdemarkt.com*

■ **18 mei 2013** *15e Oost-Nederlandse Stripboekenbeurs, Grote Kerk, Grote Markt 18, Zwolle, info: www.oostnederlandsestripboekenbeurs.nl*

■ **1 t/m 2 juni 2013** *De StripBazaar, De Bazaar, Montageweg 35, Beverwijk, info: www.debazaar.nl/destripbazaar*

■ **24 t/m 25 augustus 2013** *28e Brabants Stripspektakel, Health & Sports Club Valkencourt, Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.brabantsstripspektakel.nl*

■ **21 t/m 22 september 2013** *De StripBazaar, De Bazaar, Montageweg 35, Beverwijk, info: www.debazaar.nl/destripbazaar*

■ **19 t/m 20 oktober 2013** *FACTS 2013, Flanders Expo, Maaltekouter 1, Gent, België, info: www.facts.be*

■ **26 t/m 27 oktober 2013** *Stripfestival Breda, Chassé Theater, Claudius Prinsenlaan 8, Breda, info: www.stripfestivalbreda.nl*

■ **14 t/m 15 december 2013** *Strip Turnhout, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*

Hommages aan Ridder Marc Sleen

Vlak voordat het grootste gedeelte van de wereld aftelde naar weer een nieuw jaar, vierde één van Vlaanderens grootste stripauteurs zijn verjaardag.

Op 30 december 2012 deed hij dat al weer voor de negentigste keer. Dat vroeg om een groter feestje dan normaal, vonden uitgeverij Standaard en zijn eigen Marc Sleen Museum in Brussel. Standaard vroeg verschillende vrienden, collega's, hoogwaardigheidsbekleders en andere bekenden een eerbetoon te brengen in een Liber Amicorum (Latijn voor vriendenboek). Het resultaat is *Marc Sleen 90* (ISBN 978-90-02-24852-8, 128 pagina's, kleur, slappe kaft, €49,99), een verzameling van tekeningen, gedichten, schrijfsels en zelfs een recept.

Uit alle bijdragen is een selectie gemaakt die in het Marc Sleen Museum in originele vorm tentoon wordt gesteld. Het boek en de tentoonstelling zijn ingedeeld in vier categorieën die de namen hebben gekregen van bekende uitspraken uit de stripreeks *Nero*. Een beetje *Nero*-lezer herkent ongetwijfeld de ongedurige Nero met 'Als 't hier nog lang gaat duren zal 't hier rap gedaan zijn' of Tuizentfloot die te pas en vooral ten onpas 'Ten... Aha... Aanval!' brult. Wie uiteindelijk in welke categorie is ingedeeld, is slechts bijzaak. We vinden in het boek en de tentoonstelling ondermeer bijdragen van de stripcollega's Dirk Stallaert, Marc Legendre, Hec Leemans, Jean-Pol, Nix, Thomas du Caju, Martin Lodewijk, Ever Meulen, Willy Linthout en Urbanus. De laatste schreef ook het inleidende voorwoord. Verder een reeks aan bekende Vlamingen zoals de burgemeesters van Gent, Sint-Niklaas en Hoeilaart, Guy Verhofstadt (voormalig premier van België), Geert Hoste (cabaretier), Geert van Istendael (schrijver en dichter), Herman Brusselmans (schrijver) en Herman van Rompuy (voorzitter van de Europese Raad). De expositie is te zien t/m 3 maart. TdK

Meer info: zie agenda.

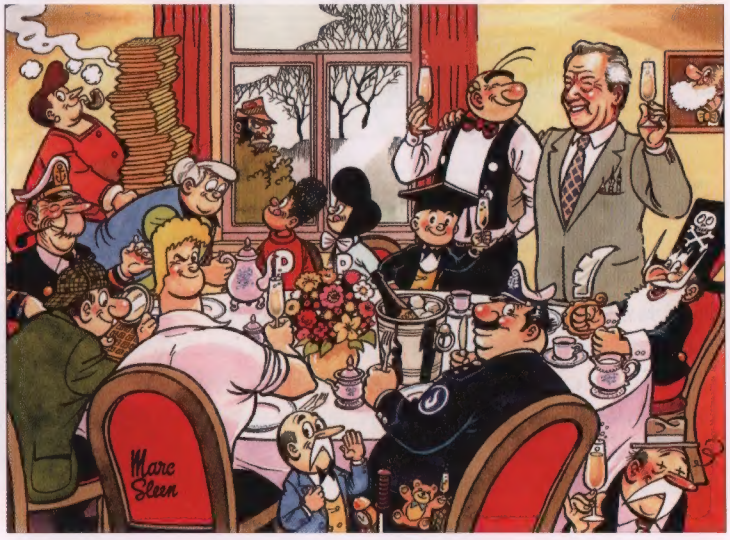

[SERVICE SPREAD]

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

> WAARHEEN?

Han Peekel heeft een lintje (Ridder in de orde van Oranje Nassau) gekregen uit handen van burgemeester Pieter Broertjes van Hilversum. Dit vanwege zijn grote verdiensten voor het erfgoed van de omroepen.
De decoratie werd bekritiseerd, omdat Peekel begin jaren 1990 is veroordeeld tot een taakstraf vanwege belastingontduiking. Burgemeester Broertjes meldde dat volgens informatie van het ministerie de taakstraf verjaard is. In de stripwereld is Peekel vooral bekend als presentator van het tv-programma over strips *Wordt Vervolgd*.

Tekenaar **Pieter Geenen** heeft de Inktspotprijs 2012 gewonnen voor de beste politieke tekening van het afgelopen jaar. Geenen won de prijs met *Daredevils!*, een strip uit *VN*. De winnende prent hangt op de reizende expositie *Politiek in Prent* die eerst te zien is in Nieuwspoort in Den Haag. Meer info: *www.pers-en-prent.nl*.

DAREDEVILS!
INEKE, VROUW ZONDER VREES!!!
Of wij een rechtse regering hebben of een linkse? Geen idee. Ik ga lasagne maken. Met gehakt.
Oeh!
Straks valt ze in het vuur!
Of ze wordt verslonden door leeuwen!
ROBERT DE ROEKELOZE! LEEFT AL 42 JAAR ZONDER TE WETEN WIE DE LEIDER VAN DE PvdA IS!
Ik heb een ICT-bedrijf.
Gezinnetje, vrienden. Druk, druk, druk.
Oh!
Ah!
Hij speelt met zijn leven!
DE VERSCHRIKKELIJKE WAAGHALS!
IS HET MOED? OF IS HET DOODSDRIFT?!!
Hij leest geen kranten!
lalala
kijkt nooit actualiteiten-programma's!!
FRED DIE HET GEEN FUCK INTERESSEERT WIE DE REPUBLIKEINSE VOORVERKIEZING IN Z-O-DAKOTA WINT!
Mitt Romney? Rom Mitney?
Of toch Molt Rimney?!! Hohoho!
LUCHTIGE LIA!!!
DE VROUW ZONDER ARGUMENTEN!
Eurocrisis? Komt goed.
Klimaatverandering? Komt ook goed.
Oh!
Ah!
Wow!
Wat een lef!
Dit gaat mis!
Ik durf niet te kijken!
Pieter Geenen

> WAARVOOR?

Op 19 december 2012 overleed de Japanse tekenaar **Keiji Nakazawa**. Hij werd bekend door *Barefoot Gen* uit 1972, in het Nederlands vertaald als *Gen Barrevoets in Hiroshima*. In deze manga staat de verwoesting door een atoombom in 1945 van stad Hiroshima centraal. Nakazawa woonde daar als zesjarige. Hij verloor zijn vader, twee zussen, een broer en later zijn moeder als gevolg van de opgelopen bestraling.

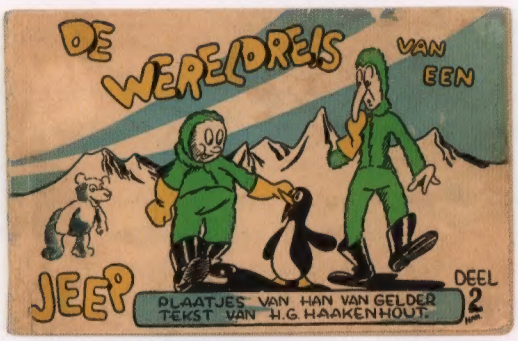

Op Tweede Kerstdag 2012 overleed filmregisseur **Han van Gelder** op 89-jarige leeftijd. Van Gelder wordt in 1923 in Amsterdam geboren en werkt in de jaren 1940 en 1950 voor de Toonder Studio's. Tussentijds heeft hij nog een betrekking bij de Dollywood Studio's van Joop Geesink. Voordat Van Gelder daar werkt aan verschillende animatiefilms, maakt hij eerst nog strips, onder anderen met Hans Kresse *Ditto en de draak van de grot*. Ook tekent hij op scenario van onderwijzer H. Haakenhout twee verhalen, in 1947 uitgegeven als *De wereldreis van een Jeep*.
Van Gelder bekwaamt zich vooral in special effects en krijgt in 1953 de ruimte een eigen table-top-afdeling binnen de Toonder Studio's op te zetten. Later werkt hij samen met Bert Haanstra aan een reeks documentaires voor de Shell. Nadat hij ook live-action films gaat maken, begint hij in 1962 een eigen bedrijf: Filmproductie Han van Gelder BV. Hij maakt dan films, video- en diapresentaties over bedrijven en onderwerpen uit de natuur en technologie.
Zijn documentaire *Met het oog op avontuur* krijgt in 1972 een Oscar-nominatie. In 1992 maakt hij zijn laatste film in opdracht van het WNF.

Claudia Zoè van Hellenberg Hubar, de partner van Robert van der Kroft, is op 2 januari overleden, slechts 47 jaar oud. Zij was inkleurster van zijn stripreeks *Claire*.

Op 14 januari overleed **Toon van den Berg** op 71-jarige leeftijd. Van den Berg was jarenlang medewerker, ook op beurzen, van stripwinkel Eppo in Eindhoven.

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Er is zoveel literatuur over de historische correctheid van *Asterix* verschenen dat je haast zou vergeten dat er omwille van het komisch effect een boel onzin in staat. Er bestaat een strip die een veel getrouwer beeld presenteert van de Gallo-Romeinse geschiedenis. Alex is een Galliër die als slaaf bij de Perzen komt, opgevoed wordt door

Romeinen en in het hele Romeinse rijk avonturen beleeft. Op deze zegel staat deze Gallo-Romein afgebeeld met Enak, zijn Egyptische vriendje. Om zijn historische correctheid te benadrukken kijkt hij serieuzer dan zijn grootneuzige stamgenoot die op tal van postzegels de kijker uitbundig toelacht. HW

Land van herkomst: België
Jaar van uitgifte: 2007
Cataloguswaarde: €0,52

→ WINNEN

Het *Bommel*-verhaal *De bovenbazen* verscheen al in 1963 in de krant en in de afgelopen 50 jaar ook een aantal maal in albumvorm. De meest recente versie waarin een reeks stripauteurs een eerbetoon aan Toonder brengt verscheen eind vorig jaar. In samenwerking met uitgever De Bezige Bij geeft *Stripschrift* drie exemplaren weg aan inzenders van het juiste antwoord op de volgende vraag:

In *De bovenbazen* leven de negen rijkste personen geïsoleerd in de Gouden Bergen. Welke naam gaf Marten Toonder aan de baas van de bovenbazen?

Stuur het antwoord vóór 1 maart 2013 naar

Bovenbazen-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan drie goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Storm-prijsvraag *Stripschrift 426*:
We vroegen in welke vier kronieken de verhalen van *Storm* zijn opgetekend. Het juiste antwoord is: de kronieken van de Diepe Wereld, de kronieken van Pandarve, de kronieken van de Buitenring en de kronieken van de Tussentijd. De volgende inzenders winnen het nieuwste *Storm*-album: **Loe Bekhof** (Hoensbroek), **Bart Bostyn** (Wevelgem, België), **G.H. Claassen** (Vianen), **Arnold Heikamp** (Haren) en **Casper Stevens** (Schiedam).

Uitslag Burns-prijsvraag *Stripschrift 427*:
We wilden weten wat de naam is van de LP van Iggy Pop waar Charles Burns een hoesontwerp voor maakte. Het juiste antwoord was *Brick by Brick*. De drie exemplaren van Burns' nieuwe album *De korf* gaan naar **Dominique Bernsen** (Leiden), **Hennie van der Salm** (Amersfoort) en **Margriet Schuit** (Zwolle). Alle winnaars van harte gefeliciteerd!

→ INBOX

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA INBOX@STRIPSCHRIFT.NL OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM. MAAR... DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN, DAT SPREEKT VANZELF.

WAT EEN STROP!?

Met belangstelling heb ik *Stripschrift 427* gelezen. Het ging mij voornamelijk om de artikelen over Marten Toonder. Wat betreft het tekenwerk van Erik de Graaf heb ik een opmerking. Marten Toonder had een speciale manier om een stropdas te dragen, namelijk zonder strop. Bijgaand een duidelijk beeld daarvan op het portret dat Sylvia Willink van Toonder heeft gemaakt. Misschien heeft Erik de Graaf dit bewust zo gedaan, maar authentiek is het in ieder geval niet.

Rienk Sybrandy, via e-mail

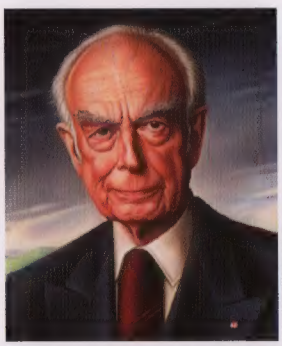
SYLVIA WILLINK

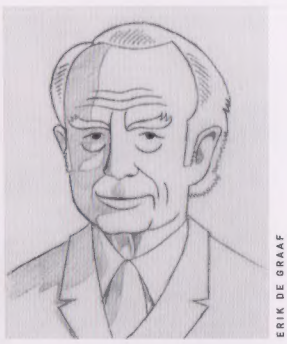
ERIK DE GRAAF

Beste Rienk,
Het doet me deugd dat je mijn tekeningen zo gedetailleerd hebt bekeken. Althans, dat hoop ik. Of viel het je meteen op dat ik de 'verkeerde' (strop)das heb gebruikt? Ik heb er nog eens wat foto's van Marten Toonder op nagekeken en inderdaad, dat detail heb ik over het hoofd gezien. Terwijl ik nog zo heb geprobeerd geen vergissingen te maken.
Ik moet wel zeggen dat het gegeven me intrigeert. Waarschijnlijk droeg Toonder een das met een elastiekje. Maar waarom? Kon hij zelf geen das strikken? Vond hij dat teveel gedoe? Of knelde een gestropte das teveel? We zullen het waarschijnlijk nooit weten.
Wat ik me nog wel afvraag: wat past een Heer van Stand beter? Een das met een elastiekje of een feilloos gestrikte das (bij voorkeur met een dubbele Windsorknoop)? Persoonlijk hou ik het op het laatste.
Omdat het me toch niet lekker zit, heb ik een schets van Toonder aangepast: nu met een rechte, ongeknoopte das.

Erik de Graaf

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 45 • NUMMER 8 (429) • FEBRUARI 2013

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkers
Olav Beemer, Ruud Booms, Peter Breedveld, Marq van Broekhoven, Frits Jonker, Bert Post, Kees Ribbens, Rik Spanjers, Erwin Suvaal, Noël Ummels, Rudy Vrooman, Harry Wibier, Annette Wouters

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurther-prijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Henk Kuijpers

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl
@Stripschrift
Stripschrift

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland € 50,00
België € 53,00
Other countries € 67,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

UITGEVERIJ BARABAS PRESENTEERT:

De avonturen van Douwe Dabbert

Een unieke en integrale reeks
met de originele verhalen
van Piet Wijn en Thom Roep

Alle 23 albums worden opnieuw uitgegeven in een luxe bibliofiele reeks

Barabas

Hardcover op groot formaat • Zwart leer • Zilveren hoeken • Luxe papier • Oplage 175 exemplaren • Ex libris • Intekenprijs bedraagt €149,95 per deel (i.p.v. €159,95 in de losse verkoop)

Voor meer informatie en inschrijvingen:
WWW.UITGEVERIJBARABAS.NL

© 2013 Piet Wijn / Uitgeverij Barabas